

1. *Agrostemma gracilis*

Yrd. Doç. Dr. Gizem BULUT

1979'da İstanbul'da doğdu. 2000 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Biyoloji Öğretmenliği Bölümü'nden mezun oldu. Prof. Dr. Ertan Tuzlacı danışmanlığında 2003 yılında "Ezine (Çanakkale) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri" başlıklı yüksek lisans tezini ve 2008 yılında "Bayramiç (Çanakkale) Yöresinde Etnobotanik Araştırmalar" başlıklı doktora tezini tamamladı. M.Ü. Eczacılık Fakültesi Farmasötik Botanik Anabilim Dalı'nda 2004 yılında araştırma görevlisi, 2009 yılında yardımcı doçent oldu.

Yayımlanan Kitapları:

1. Bozcaada'nın Çiçekleri ve Yararlı Bitkileri (2009) (Yrd. Doç. Dr. Gizem Bulut, Prof. Dr. Ertan Tuzlacı)

Prof. Dr. Ertan TUZLACI

1949'da Bodrum'da doğdu. 1971 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Botanik Bölümü'nden mezun oldu. 1972'de İ.Ü. Eczacılık Fakültesi Farmasötik Botanik Kürsüsü'ne asistan olarak girdi ve 1975 yılında "Honaz Dağı'nın Bitkisel Örtüsü" başlıklı doktora tezini tamamladı. Bu bilim alanında 1982'de yardımcı doçent, 1983'de doçent ve 1988'de profesör oldu.

Başlıca Türkiye florası, bitki taksonomisi ve etnobotanik (özellikle Türkiye'de geleneksel halk ilacı olarak yararlanılan bitkiler) ile ilgili araştırmaları bulunmaktadır.

1984 yılından beri Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Botanik Anabilim Dalı öğretim üyesi ve Anabilim Dalı Başkanı olarak görevini sürdürmektedir.

Yayımlanan kitapları:

1. Bodrum Yarımadası'nın Çiçekleri ve Yararlı Bitkileri (2003)
2. Bodrum'da Bitkiler ve Yaşam (2005)
3. Türkiye Bitkileri Sözlüğü (2006)
4. "Şifa Niyetine" Türkiye'nin Bitkisel Halk İlaçları (2006)
5. Dekoratif Türkiye Bitkileri (2007)
6. Bozcaada'nın Çiçekleri ve Yararlı Bitkileri (2009) (Yrd. Doç. Dr. Gizem Bulut, Prof. Dr. Ertan Tuzlacı)
7. Türkiye'nin Bahçe Bitkileri ve Kent Çiçekleri (2010)
8. Türkiye'nin Yabani Besin Bitkileri ve Ot Yemekleri (2011)
9. Doğa ve Çocuk (2015)

TURGUTLU'NUN ÇİÇEKLERİ ve YARARLI BİTKİLERİ

Yrd. Doç. Dr. Gizem BULUT

Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
Farmasötik Botanik Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Ertan TUZLACI

Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
Farmasötik Botanik Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

Manisa, 2015

Kitabın adı: Turgutlu'nun çiçekleri ve yararlı bitkileri

Yazarlar: Gizem Bulut, Ertan Tuzlacı

Fotoğraflar: Gizem Bulut

Grafik Tasarım: Mehmet Süzük

Kitabın Basım Tarihi: Ekim 2015

Baskı: Akkul Ofset - Turan Mh. B.Mahmut Yolu No. 24 Turgutlu/MANİSA

ISBN: 978-605-60723-1-4

İletişim Adresi: Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Botanik Anabilim Dalı

Haydarpaşa- İstanbul.

Telefon: 0216 414 29 62 - 63

Kitabın tüm hakları Gizem Bulut ve Ertan Tuzlacı'ya aittir. Yazarların izni olmadan kitabın tümü veya herhangi bir bölümü, kitapta yer alan fotoğraflar mekanik, elektronik, internet, fotokopi ve diğer yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

SUNUŐ

Değerli Okuyucular;

Turgutlu Ticaret ve Sanayi Odası olarak İlçemizin tanıtımı ve gelişimi için faydalı her fikir, girişim ve projenin destekçisi olmaya devam ediyoruz.

Bu kitapta Turgutlu' muzun güzide doğasında yetişen bitkileri ve bu bitkilerin faydalarını okuyacak, tarımdan, sanayiye her alanda eşsiz olan Turgutlu topraklarının yetiştirdiği bitkilerin ne kadar önemli olduklarını göreceksiniz.

Bu faydalı eserin hazırlanmasında başta Yrd. Doç. Dr. Gizem BULUT ve Prof. Dr. Ertan TUZLACI olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür eder, keyifle incelemenizi temenni ederim.

Faruk AYDIN
Yönetim Kurulu Başkanı

2. Mart ayı çiçeklerinden bir görüntü

ÖNSÖZ

Turgutlu yöresinde halk ilacı olarak yararlanılan bitkileri saptamak amacıyla başlatılan proje (Marmara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi No: SAG-A-310510-0174) zaman içinde geniş kapsamlı etnobotanik bir araştırmaya dönüştürülmüş ve buna yörenin florası ile ilgili çalışmalar da katılarak bu projeye çok yönlü bir araştırma özelliğine kavuşmuştur. Böylece Turgutlu yöresinde bitkilerle ilgili bilimsel temele dayanan geniş kapsamlı bir kaynak oluşturulmuştur. Bu kitap bu bakımdan hem yöresel halk kültürünün gelecek nesillere unutulmadan aktarılmasına hem de yöre bitkilerinin tanınmasına yardımcı niteliktedir.

Bu araştırma dolayısıyla hem Turgutlu halkından hem de yerel yöneticilerden yardımsever, bilime araştırmaya saygılı birçok kişiyi tanıma olanağımız oldu. Bu kişilerin dostça davranışları çalışmamız esnasında bize güç kattı ve araştırmamızın geniş kapsamlı olmasına bizi yöneltti. Ayrıca araştırmanın kitap haline getirilmesi konusunda da teşvik edici yaklaşımlar gördük ve sonunda bu kitap oluştu. Bu kitabın oluşumuna katkısı olan herkese teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. Gizem BULUT

Prof. Dr. Ertan TUZLACI

TEŞEKKÜR

Bu kitabın yayımlanmasını destekleyen ve basımını gerçekleştiren Turgutlu Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Sayın Faruk Aydın ve Yönetim Kurulu Üyelerine,

Kitabın basımına yardımcı olan Avukat Sayın Hasan Namak'a,

Yörede yaptığımız araştırmalar esansındaki yardımlarından dolayı;

Turgutlu Kaymakamı Sayın Nazmi Günlü'ye,

Turgutlu İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü Kerim Özyol'a,

Mehmet Türker'e ve Yusuf Tarar'a (Turgutlu), Süleyman Süzük'e (Karaköy), Hüseyin, Kadir, Yaşar, Havva, Ümmü ve Havva Nur Ortaç'a (Ören), Süleyman Akcan'a ve Gülsüm Taş'a (Gökgedik), Halit Yüce ve Ahmet Aytekin'e (Sivrice), Mehmet Ece'ye (Sarıbey) ve Ali Özçiftçi'ye (Akçapınar) ve adını burada sayamadığımız yöre halkından diğer kişilere,

TEŞEKKÜR EDERİZ.

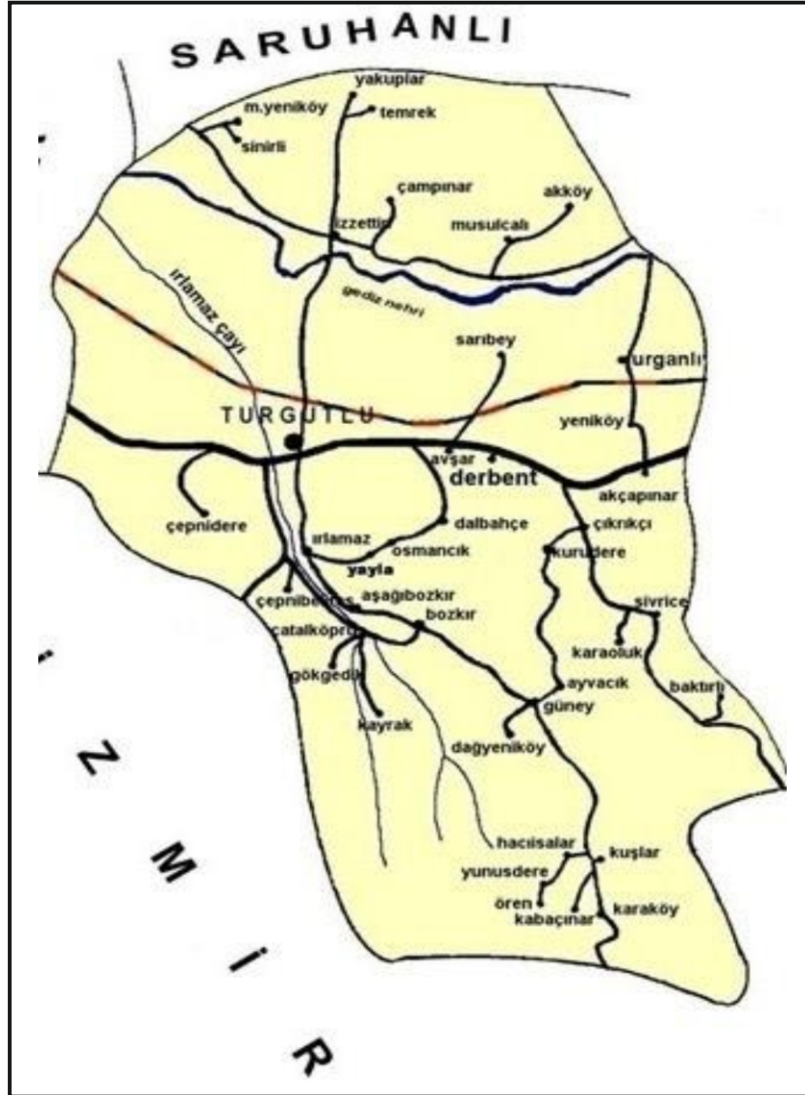
Marmara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'ne [SAG-A-310510-0174 nolu "Turgutlu (Manisa) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri" başlıklı projeye verdiği destekten dolayı] ayrıca teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. Gizem BULUT

Prof. Dr. Ertan TUZLACI

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	11
I. TURGUTLU'NUN YARARLI BİTKİLERİ	19
II. TURGUTLU'NUN BİTKİ ÖRTÜSÜ	79
III. TURGUTLU BİTKİLERİNİN LİSTESİ	102
IV. SONUÇ	116
V. BAZI TERİMLERİN ve KISALTMALARIN AÇIKLAMALARI	117
VI. KAYNAKLAR	118

Turgutlu Haritası (www.turgutlu.gov.tr)

GİRİŞ

Turgutlu (eski adı: Kasaba) 150.460 (2014) nüfusu ile Manisa'nın en büyük ilçelerinden biridir. İlçe merkezi (78 m) Gediz Nehri'nin geçtiği düzlükte kurulmuş olup Turgutlu'ya bağlı 2 belde ve 37 köy (son düzenlemeye göre toplam 61 mahalle) bulunmaktadır. Köylerden bir kısmı ovada bir kısmı ise ilçenin güneyinde doğu-batı yönünde uzanan Boz Dağlar'ın bulunduğu dağlık kesimde yer alır (Harita 1).Boz Dağlar'ın batı uzantısının bir bölümü Turgutlu sınırları içinde bulunur. İlçenin kuzeyini ise Çal Dağı (1037 m) sınırlandırır.

3. Turgutlu ve çevresi

4. Boz Dağlar

5. Boz Dağlar (Ören Köyü üstünden bir görüntü)

6. Çal Dağı (Önde Gediz Ovası)

7. Turgutlu'nun dağ köyleri ve çevresinden görüntüler I

8. Turgutlu'nun dağ köyleri ve çevresinden görüntüler II

9. Turgutlu'nun dağ köyleri ve çevresinden görüntüler III

10. Çal Dağı

Önce Turgutlu yöresinin geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkilerinin araştırmak üzere tasarlanan proje daha sonra kapsamı genişletilerek çok yönlü bir etnobotanik araştırmaya dönüştürülmüştür. 2010 ve 2011 yılları içinde gerçekleştirdiğimiz çalışmalar sonucunda yörenin bitkilerle ilgili geleneksel kùltürü bilimsel kanıtları ile saptanmıştır. Bu bitkilerin örnekleri Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakùltesi Herbaryumu'nda bulunmaktadır.

İki adet bitki kaydı (*Orchis sancta* ve *Satureja thymbra*) dışında Turgutlu yöresinin bitkileri ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Bu nedenle yörede rastladığımız diğer bitkileri de çalışmamıza katarak yörenin florası ile ilgili bir ön liste hazırlanmış ve kendi gözlemlerimize göre bitki örtüsü hakkında bazı bilgiler sunulmuştur. Böylece kendi araştırmalarımıza ve kendi derlemelerimize dayanılarak hem etnobotanik, hem de floristik bilgilerin yer aldığı geniş kapsamlı bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Turgutlu yöresinde doğal bitki örtüsü dışında geniş tarım alanları da bulunmaktadır. Özellikle kiraz, üzüm başta olmak üzere incir, şeftali, zeytin, erik, domates ve sarımsak yörede ekonomik değere sahip ürünleri oluşturur. Ayrıca sebzecilik de oldukça yaygındır.

11. Karaköy çevresinde bir kiraz bahçesi

12. Turgutlu yöresinde yetiştirilen kirazlar

13. Turgutlu yöresinde yetiştirilen üzümler

Kitapta toplam 174 fotoğraf bulunmaktadır. Yazarların içinde yer aldığı fotoğraflar dışındaki tüm fotoğraflar Gizem Bulut tarafından çekilmiştir.

Araştırmamız Turgutlu'nun merkezi ve bütün köyleri kapsamında gerçekleştirilmiş olup yörede yaşayan birçok kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Bu bakımdan Turgutlu halkının çeşitli yöresel bilgiler vererek çalışmamıza çok değerli katkıları olmuştur.

14. Turgutlu halkından araştırmamıza yardımcı olan bazı kimselerle bir görüntü (Çepnidere)

15. Turgutlu halkından araştırmamıza yardımcı olan bazı kimselerle bir görüntü (Aşağı Bozkır)

16. Turgutlu halkından araştırmamıza yardımcı olan bazı kimseler bir görüntü (Sinirli)

Bu alışma ile bitkilerle ilgili yöre kültürü bilimsel temele dayanarak yazılı hale getirilmiş ve böylece geniş kapsamlı bir kaynak oluşturulmuştur.

17. Turgutlu yöresinde bir araştırma gezisi anısı (E. Tuzlacı, G.Bulut)

I. TURGUTLU'NUN YARARLI BİTKİLERİ

Turgutlu yöresinde yaptığımız etnobotanik araştırmanın sonucuna göre aşağıda Latince adlarına göre alfabetik olarak sunulan 151 bitkiden çeşitli amaçlarla yararlanıldığı saptanmıştır. Özellikle yaşlı kimselerden derlediğimiz bu kullanışlardan bazılarının zamanımızda ortadan kalktığı ve bu konudaki bilgilerin de unutulmakta olduğu bir gerçektir.

Yörede yetiştirilmiş olarak bulunan bitkiler bu bölümde yıldız (*) ile işaretlenmiştir.

Not: Bu bölümde yer alan bitkilerin tedavideki kullanılışı derleme bilgileri olup öneri niteliği taşımamaktadır.

Acer monspessulanum* subsp. *monspessulanum

Yöresel adı: Şimşir

a. Kerestesinden kaşık ve kepçe yapılır.

Achillea nobilis* subsp. *neilreichii

Yöresel adı: Ayvadana

a. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, şeker hastalığına karşı (kan şekerini düşürmek amacıyla) kullanılır.

Alcea pallida

Yöresel adı: Deli fatmaana, Fatmaana otu, Sığirkuyruğu

- a. Meyvelerinden hazırlanan dekoksion, dahilen, idrar söktürücü olarak kullanılır.
- b. Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, mantar hastalığının tedavisinde kullanılır.
- c. Yaprakları ezilip, haricen, yara tedavisinde kullanılır.
- d. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.

Amaranthus retroflexus

Yöresel adı: Kızılacak, Sirken

- a. Genç, körpe yapraklı sürgünleri az suda haşlandıktan sonra yağda kavrularak yemek yapılır.
- b. Genç, körpe yapraklı sürgünlerinden börek yapılır.

Amaranthus viridis

Yöresel adı: Sirken

- a. Genç, körpe yapraklı sürgünleri az suda haşlandıktan sonra yağda kavrularak yemek yapılır.
- b. Genç, körpe yapraklı sürgünlerinden börek yapılır.

Anagallis arvensis var. arvensis

Yöresel adı: Sabun otu

- a. Bitki ezildikten sonra su ile köpürtülerek sabun yerine kullanılır.

Anagallis arvensis var. caerulea

Yöresel adı: Sabun otu

- a. Bitki ezildikten sonra su ile köpürtülerek sabun yerine kullanılır.

Anemone coronaria

Yöresel adı: Lale, Gelinalı, Yoğurt çiçeği

- a. Çiçekleri vazo içinde süs olarak kullanılır.

***Anethum graveolens**

Yöresel adı: Tarhana otu

a. Yaprakları tarhana içine katılır.

Anchusa undulata subsp. hybrida

Yöresel adı: Ballica, Emmecik otu, Sığırdili, Yorgancık

a. Körpe yaprakları yağda soğanla birlikte kavrularak yemek yapılır.

b. Çiçeklerin nektarı çocuklar tarafından emilir.

Yöresel gözlem: Çiçeklerinden arılar bal yapımında yararlanır.

Anthemis aciphylla var. discoidea

Yöresel adı: Akbaba, Papatya

a. Çiçek kurulundan (kapitulumlarından) hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır.

b. Çiçekleri ile kız çocuklarına taç yapılır.

c. Çiçek kurulu çevresindeki dilsî çiçekleri ile papatya falı bakılır.

Anthemis austriaca

Yöresel adı: Papatya

- a. Çiçek kurulundan (kapitulumlarından) hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığına karşı kullanılır.
- b. Çiçek kurulu (kapitulmaları) hidrellezde yumurta kaynatıldığı suya katılarak yumurta kabuklarının sarı renge boyanması sağlanır.

Anthemis chia

Yöresel adı: Akbaba, Akbuba, Bubaçya

- a. Çiçek kurulundan (kapitulumlarından) hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- b. Çiçek kurulu (kapitulumlarından) çay olarak kullanılır.
- c. Çiçekleri ile kız çocuklarına taç yapılır.
- d. Çiçek kurulu çevresindeki dilsî çiçekleri ile papatya falı bakılır.

Anthemis coelopoda var. bourgaei

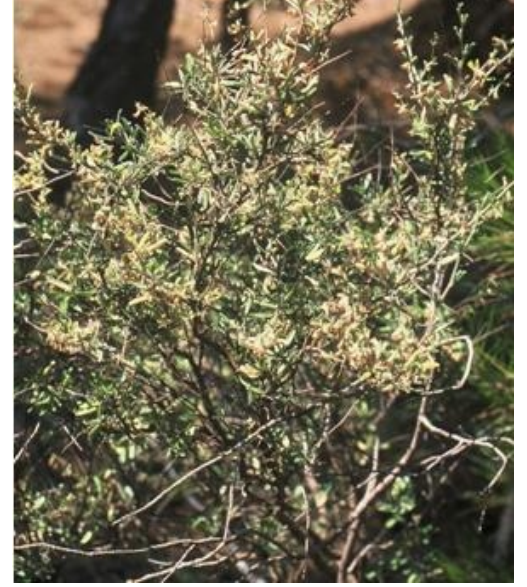
Yöresel adı: Papatya

- a. Çiçek kurulundan (kapitulumlarından) hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılmıştır.

Anthyllis hermanniae

Yöresel adı: Çobançirası

- Dalları odunların tutuşturulmasında kullanılır.
- Dallarından süpürge yapılır.

Arbutus andrachne

Yöresel adı: Sandal ağacı

- Yapraklarından düdük yapılır.

Arbutus unedo

Yöresel adı: Ağaç çileği, Çilek üzümü, Yaban çileği

- Meyveleri yenir.

Arundo donax

Yöresel adı: Kargı

- Gövdeleri şeritler haline getirilip, sepet yapımında kullanılır.
- Gövdesi çardak yapımında kullanılır.
- Gövdeleri fasülye sırıği olarak kullanılır.
- Gövdelerinden oyuncak araba yapılır.

Asparagus acutifolius

Yöresel adı: Diken, Dikenli sarmaşık, Kara diken, Kedipisi, Sarmaşık, Tekesakalı, Tikenpisiği, Tilkikuyruğu

- Kökü dilimlenip, haricen, bel ağrısına karşı kullanılır.
- Taze sürgünleri az suda haşlandıktan sonra yağda soğanla birlikte kavrulup (yumurta da katılabilir) yemek yapılır.

Asparagus aphyllus subsp. orientalis

Yöresel adı: Diken, Dikenkedipisi, Dikenli sarmaşık, Dikenpisi, Kara diken, Kedipisi, Sarmaşık, Tekesakalı, Tikenpisiği, Tilkikuyruğu

- Taze sürgünlerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, idrar yolları hastalıklarının tedavisinde kullanılır.
- Taze sürgünlerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır.
- Taze sürgünleri suda kaynatılıp bir gece suda bekletildikten sonra bu su haricen cilt hastalıklarının tedavisinde kullanılır.
- Taze sürgünleri az suda haşlandıktan sonra yağda soğanla birlikte kavrulup (yumurta da katılabilir) yemek yapılır.

Asphodelus aestivus

Yöresel adı: Çiriş, Çiriş otu, Kiriş
a. Çiçekli dalları kovanlara konur.

Avena sterilis subsp. sterilis

Yöresel adı: Deli yulaf, Ekin otu, Yulaf, Yulaf otu
a. Bitki hayvan yemi olarak kullanılır.

Briza maxima

Yöresel adı: Küpe otu
a. Çiçek kurulu ile oyuncak küpe yapılır.

Calepina irregularis

Yöresel adı: -

- a. Genç, körpe yaprakları ile (çiğ olarak) salata yapılır.

Campanula lyrata* subsp. *lyrata

Yöresel adı: Keçibici, Keçimemesi, Memek, Memecik, Memelik

- a. Kökleri kabuğu soyulduktan sonra çiğ olarak yenir.
- b. Genç, körpe yaprakları soğanla birlikte kavrularak (istenirse yumurta da katılabilir) yemek yapılır.

Capparis ovata var. canescens

Yöresel adı: Acı düvelek, Kapari, Kebere, Köpektaşığı, Yılan bostanı, Yılan karpuzu

- a. Olgunlaşmamış meyveleri doğrudan yenerek mantar hastalığı tedavisinde kullanılır.
- b. Meyvelerinden turşu yapılır.

Capsella bursa-pastoris

Yöresel adı: Deli tere, Çıldırak, Çingirdak, Şingirdak otu, Tahtacı otu

- a. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, iç kanamalara karşı kullanılır.
- b. Bitkinin toprak üstü kısımları ezilip, haricen, ciltte oluşan kesik ve yaraların tedavisinde kullanılır.
- c. Genç, körpe bitki yağda kavrularak yemek yapılır.
- d. Kurumuş bitki çocuklar tarafından sallanarak çıkardığı ses nedeniyle oyuncak olarak kullanılır.

Carthamus lanatus

Yöresel adı: Çakırdiken, Deve diken, Diken, Kuşdiken, Yağlıca, Yağlıca diken

- a. Bitkinin toprak üstü kısımları kuş yakalamak için kullanılır (Çepnidere).

Carduus pycnocephalus subsp. pycnocephalus

Yöresel adı: Diken, Eşek diken

- Çiçek kurulundan (kapitulularından) hazırlanan infüzyon, dahilen, nefes darlığına karşı kullanılır (Karaköy).

Castanea sativa

Yöresel adı: Kestane

- Tohumları yenir.
- Gövdelerinden elde edilen kereste ev yapımında kullanılır.
- Dalları avlu kenarlarına çit yapılır.

Centaurea solstitialis subsp. solstitialis

Yöresel adı: Çakır diken, Kuşkonmaz diken, Sarı diken

- Eskiden çiçek kurulundan (kapitulularından) hazırlanan infüzyon, dahilen, sıtma tedavisinde kullanılmıştır.
- Genç, körpe sürgünleri az suda haşlandıktan sonra yağda soğanla birlikte kavrulup yemek yapılır.
- Çiçek kurulu (kapituluları) oyuncak olarak kullanılır.

Cercis siliquastrum* subsp. *siliquastrum

Yöresel adı: Elguvan, Elikovan, Erguvan, Gelincik

- a. Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- b. Dallarından hazırlanan dekoksiyon, haricen, bebeklerdeki pişik tedavisinde (gelincik hastalığı) kullanılır.
- c. Çiçekleri çiğ olarak yenir.
- d. Dallarının kabuğu çıkartılıp silindir haline getirilip ucuna düdük takılarak bir çeşit zurna yapılır.
- e. Çiçekli dalları suda kaynatılır ve bu su kırk günlük bebeklerin banyo suyu olarak kullanılır.

****Cerasus avium***

Yöresel adı: Kiraz

- a. Saplarından hazırlanan infüzyon, dahilen, hayvan sağlığındaki barsak hastalıklarının tedavisinde kullanılır.
- b. Meyveleri yenir.

***Cerasus mahaleb var. mahaleb**

Yöresel adı: Delice, Deli kiraz, İdris

- Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığına karşı kullanılır.
- Meyvelerinden reçel yapılır.
- Meyvelerinden komposto yapılır.
- Dallarından sapan yapılır.

Ceterach officinarum

Yöresel adı: Altın otu

- Yapraklarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen, kabızlığa karşı kullanılır.

Chenopodium album susbp. album var. album

Yöresel adı: Sirken

- Genç, körpe sürgünleri yağda soğanla kavrulularak yemek yapılır.

Chondrilla juncea var. juncea

Yöresel adı: Sakızlık otu, Çekme, Çıtlık

- a. Gövdesi dip kısmından kesilip akan süttten sakız elde edilir.
Yöresel Gözlem: Tavşanın bu otu severek yediği gözlenmiştir.

Chondrilla juncea var. acantholepis

Yöresel adı: Çıtlık

- a. Gövdesi dip kısmından kesilip akan süttten sakız elde edilir.

Cichorium intybus

Yöresel adı: Çekme, Sakız otu

- a. Yapraklı genç, körpe sürgünleri az suda haşlandıktan sonra, zeytinyağı ve limon suyu katılarak salata yapılır.
b. Kökü kesilip, akan süttten sakız yapılır.

Cichorium pumilum

Yöresel adı: Çekme, Sakız otu

- a. Yapraklı genç sürgünleri az suda haşlandıktan sonra, zeytinyağı ve limon suyu katılarak salata yapılır.
b. Kökü kesilip, akan süttten sakız yapılır.

Cistus creticus

Yöresel adı: Deli karan, Deli pamukluk, Karan, Moruk, Pambık, Pambılık, Pamucak, Pamukluk

- a. Yaprakları hayvan yemi olarak kullanılır.
- b. Kuru bitki ateş tutuşturucu ve yakacak olarak kullanılır.

Cistus laurifolius

Yöresel adı: Domuz pamuklusu, Domuz pamukluğu

- a. Çiçekli dallarından hazırlanan infüzyon, dahilen, hayvan sağlığında, ishale karşı kullanılır.

Cistus salviifolius

Yöresel adı: Beyaz pamukluk, Karan, Pamukluk

- a. Yaprakları hayvan yemi olarak kullanılır.
- b. Kuru bitki ateş tutuşturucu ve yakacak olarak kullanılır.

Convolvulus arvensis

Yöresel adı: Sarmaşık, Topalan otu, Tosbah otu, Yapık otu, Yer sarmaşığı

- a. Yaprakları haricen, romatizma tedavisinde kullanılır.

Olumsuz etki: Yaprakları ciltte uzun süre bekletilmesi sonunda cilt yaraları olduğu görülmüştür.

Yöresel gözlem: Kaplumbağaların bu otu severek yediği gözlenmiştir.

Cornus mas

Yöresel adı: Kızılcık, Güren

- a. Meyveleri doğrudan yenerek ishale karşı kullanılır.
- b. Meyvelerinden reçel yapılır.
- c. Meyvelerinden şerbet yapılır.

Crataegus monogyna subsp. monogyna

Yöresel adı: Alıç, Deli alıç, Halıç, Kızıl çöğür, Kızılca çöğür, Kızıldımçevir, Kızlar kürü, Kızlarçevir, Kızlarkörü, Memişen

- a. Meyvelerinden ve çiçekli dallarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen, idrar yolları hastalıklarının tedavisinde kullanılır.
- b. Meyvelerinden ve çiçekli dallarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır.
- c. Meyvelerinden ve çiçekli dallarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen, baş ağrısına karşı kullanılır.

d. Meyveleri doğrudan yenerek hemoroidlere karşı kullanılır.

e. Meyveleri yenir

***Cupressus sempervirens var. sempervirens**

Yöresel adı: Kara selvi, Selvi

- a. Kozalaklarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen, çocukların gece işemesine karşı kullanılır.

Cuscuta planiflora

Yöresel adı: Bağboğan, Boğmaca, Ürün

- a. Bitkiden hazırlanan dekoksiyon, dahilen, sarılık tedavisinde kullanılır.
- b. Bitkiden ökse otu (*Viscum album* subsp. *album*) ile birlikte hazırlanan infüzyon, günde 3 kez içilerek, safra kesesi (iltihaplanmış) hastalığı tedavisinde kullanılır.

Cydonia oblonga

Yöresel adı: Ayva

- a. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığına karşı kullanılır.
- b. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, öksürük kesici olarak kullanılır.
- c. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- d. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, ishale karşı kullanılır.
- e. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, hayvan sağlığında, ishale karşı kullanılır.
- f. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, şeker hastalığına karşı (kan şekerini düşürmek amacıyla) kullanılır.
- g. Yaprakları çay olarak kullanılır.
- h. Meyveleri yenir.
- i. Meyvelerinden komposto yapılır.
- j. Meyvelerinden reçel yapılır.

Cytinus hypocistis* subsp. *kermesinus

Yöresel adı: Ballica

- a. Bitkinin toprak üstü kısımları doğrudan yenir.

Cynodon dactylon* var. *dactylon

Yöresel adı: Ayrık otu

- a. Rizomlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, böbrek kumunu ve taşını düşürmek için kullanılır.
b. Rizomlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, idrar söktürücü olarak kullanılır.

Daucus carota

Yöresel adı: Çakalboğan pıtırağı, Pıtırak

- a. Meyvelerinden hazırlanan dekoksion bir gece bekletildikten sonra, haricen, göz hastalıklarının tedavisinde kullanılır.

Dracunculus vulgaris

Yöresel adı: Kara kabak, Yılan burçağı, Yılan burçalağı, Yılan çiçeği, Yılan kabası, Yılan otu, Yılanbıçağı, Yılanbırçağı

- a. Toprak altı yumrusundan hazırlanan dekoksiyon, dahilen, kalp hastalıklarına karşı kullanılır.
 - b. Toprak altı yumrusu küçük parçalara bölünüp ayranla birlikte yutularak akrep-böcek sokmasına karşı kullanılır.
 - c. Meyveleri, sabahları aç karnına yutularak, hemoroidlere karşı kullanılır.
 - d. Meyveleri, sabahları aç karnına yutularak, ayaklarda oluşan egzama tedavisinde kullanılır.
 - e. Meyveleri, sabahları aç karnına yutularak, el ve ayaklarda oluşan mantar hastalığının tedavisinde kullanılır.
 - f. Meyveleri, sabahları aç karnına yutularak, sarılığa karşı kullanılır.
 - g. Meyveleri ezilip, haricen, ellerde oluşan mantar hastalığının tedavisinde kullanılır.
 - h. Toprak altı yumrusu dilimlenip, haricen, romatizma tedavisinde kullanılır.
- Olumsuz etki: Kökleri ciltte uzun süre bekletilmesi sonunda cilt yaraları oluştuğu görülmüştür.
- i. Meyveleri ezilip, haricen (yörede ayakkabı içine konularak uygulanır), egzama tedavisinde kullanılır.
 - j. Meyveleri yutularak karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.
 - k. Meyveleri yutularak yılanlık hastalığı nedeniyle oluşan ağrıların giderilmesinde kullanılır.
 - l. Toprak altı yumrusu, hayvan sağlığında, karnında şişlik olan hayvanlara yedirilir.

Ecballium elaterium

Yöresel adı: Acı dülek, Acı düvelek, Çırtlak, Çırtlavuk, Deli dülek

- a. Kökü temizlendikten sonra dilimlenip içi hafifçe yalanarak karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- b. Meyvelerinin suyu, buruna 1 damla damlatılarak, sinüzit tedavisinde kullanılır.
- c. Meyvelerinin suyu, buruna 1 damla damlatılarak, sarılık tedavisinde kullanılır.

Equisetum ramosissimum

Yöresel adı: Çam otu, Kargı otu

- a. Bitkinin toprak üstü kısmından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır.

Erodium cicutarium subsp. cicutarium

Yöresel adı: İğnelik

- a. Meyveler oyuncak saat yapımında kullanılır.

Erodium moschatum

Yöresel adı: Egzama otu, İğnelik, Leylekayağı, Leylekgagası

- a. Bitkinin toprak üstü kısımları yakıldıktan sonra (külü) çamurla karıştırılıp, haricen, egzama tedavisinde kullanılır.
- b. Yapraklı genç, körpe sürgünleri yağda soğanla birlikte kavrularak yemek yapılır.
- c. Meyveler oyuncak saat yapımında kullanılır.

Ficus carica subsp. carica

Yöresel adı: Deli yemiş, İncir, Yemiş

- a. Bitkinin sütü, haricen, siğillere karşı kullanılır.
- b. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, egzama tedavisinde kullanılır.
- c. Genç, körpe sürgünlerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, hemoroidlere karşı kullanılır.
- d. Bitkinin sütü, ağrıyan dişe damlatılarak diş ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- e. Bitkinin sütü, kulağa damlatılarak kulak ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- f. Kurutulmuş meyveleri küçük parçalar halinde kesilip, süt, su ve unla ocakta pişirildikten sonra bu karışım bayanların kasıklarına bir bezle sarılarak kısırlığa karşı kullanılır.
- g. Meyveleri yenir.

Foeniculum vulgare

Yöresel adı: Arapsaçı, Meletura, Sıra, Şumra, Tarhana otu

- a. Yaprakları, ısırgan (*Urtica urens*) yaprakları, ebegümeçi (*Malva sylvestris*) yaprakları, gerdeme (*Nasturtium officinale*) bitkisinin toprak üstü kısımları, un, yoğurt, tarhana ve zeytinyağı ocakta bir müddet pişirilip bu karışım hamur haline getirildikten sonra haricen mide ve karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- b. Yapraklı genç, körpe sürgünleri yağda kavrulur (istenirse yumurta da katılabilir) yemek yapılır.
- c. Yaprakları tarhana yapımında kullanılır.

Fraxinus ornus subsp. cilicica

Yöresel adı: Boyalık otu, İşbudak, Karadal, Uçbudak,

- a. İnce dal kabukları bir bardak su içinde bir müddet bekletildikten sonra bu su, haricen, hayvan sağlığında, iltihaplı göz hastalıklarının giderilmesinde kullanılır.
- b. Genç, körpe sürgünlerinden hazırlanan dekoksiyon, haricen, hayvan sağlığında, göz hastalıklarının tedavisinde kullanılır.
- c. Gövdesinden kazma ve kürek sapı yapılır.

Jasminum fruticans

Yöresel adı: Poruk

- a. Dallarından süpürge yapılır.

Juglans regia

Yöresel adı: Ceviz

- a. Yaprakları sıcak su içinde bir müddet bekletildikten sonra haricen, romatizma tedavisinde kullanılır.
- b. Olgunlaşmamış meyvelerinin ezilerek çıkarılan suyu, haricen, temre (bir çeşit cilt hastalığı) tedavisinde kullanılır.
- c. Olgunlaşmamış meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen, ateş düşürücü olarak kullanılır.
- d. Olgunlaşmamış çok küçük haldeki meyveleri, bir ay boyunca sabahları aç karnına yutulur, guatr tedavisinde kullanılır.
- e. Yaprığı birkaç damla su ile ezilip, haricen, diş ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- f. Kurutulmuş yaprakları kına ile birlikte boya olarak kullanılır.
- g. Tohumları yenir.
- h. Olgunlaşmamış meyveleri ile reçel yapılır.
- i. Kerestesinden takunya (nalın) yapılır.
- j. Meyve kabukları (yeşil etli kısım) boya olarak kullanılır.

Juniperus oxycedrus subsp. oxycedrus

Yöresel adı: Ardıç, Andız

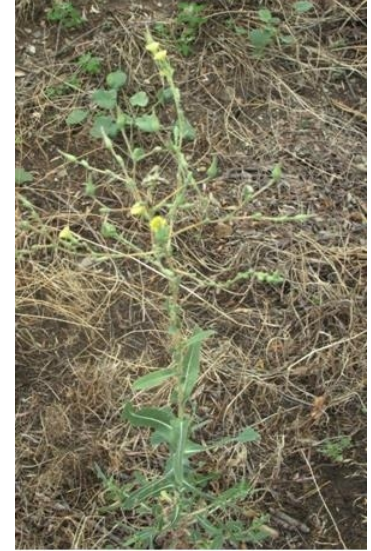
- a. Kozalaklarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen, öksürük kesici olarak kullanılır.
- b. Genç dal sürgünlerinden hazırlanan dekoksiyon, haricen, isilik tedavisinde kullanılır.
- c. Genç dal sürgünlerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen, bronşit tedavisinde kullanılır.
- d. Olgunlaşmamış kozalakları, yemekten sonra çiğnenerek, hazımsızlığa karşı kullanılır.
- e. Kozalaklarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen, böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla kullanılır.
- f. Kozalaklarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen, şeker hastalığına karşı (kan şekerini düşürmek amacıyla) kullanılır.
- g. Kozalaklarından yapılan pekmez nefes darlığına karşı yenir.
- h. Kurutulmuş dalları yakacak olarak kullanılır.
- i. Kozalakları çocukların mürverden (*Sambucus nigra*) yaptığı patlangacın (çocuk oyuncağı) içine mermi olarak konur.

Lactuca serriola

Yöresel adı: Çekme, Dikenli eşekhelvası, Karakavuk, Sakız otu

- a. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, hayvan sağlığında, soğuk algınlığına karşı kullanılır.
- b. Genç, körpe bitki yağda soğanla kavrulup yemek yapılır.
- c. Köklerinden akan sütünden sakız yapılır.
- d. Bitki hayvan yemi olarak kullanılır.
- e. Kökünden elde edilen süt görev başında uyuyan çobanların gözüne sürülerek onlara şaka yapılır (sütün kuruması ve yoğunlaşması sonucunda göz kapakları birbirine yapışır).

Laurus nobilis

Yöresel adı: Defne, Teynel

- Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- Yaprakları ezilip küçük bir parçası haricen, diş ağrısına karşı kullanılır.
- Yaprakları çay olarak kullanılır.

Lonicera etrusca var. etrusca

Yöresel adı: Dokuzdonlu, Fakirurganı, Sarmaşık, Yabani hanımeli

- Bitki banyo suyuna katılarak nazara karşı kullanılır.

Lycium europaeum

Yöresel adı: Kuşkonmaz diken

- Dalları harman yeri çevresine çit olarak konur.

Herniaria hirsuta

Yöresel adı: Sabun otu

- Bitki ezildikten sonra suda köpürtülerek sabun yerine kullanılır.

Hypericum perforatum

Yöresel adı: Kantıran otu, Kızılıcak otu

- a. Çiçekli dalları zeytinyağı içine konulup 15 gün bekletildikten sonra bu zeytinyağı, haricen, cilt yaralarının tedavisinde kullanılır.
- b. Çiçekli dalları zeytinyağı içine konulup 15 gün bekletildikten sonra bu zeytinyağı, sabahları aç karnına 1 yemek kaşığı dolusu içilerek, hemoroidlere karşı kullanılır.
- c. Çiçekli dalları zeytinyağı içine konulup 15 gün bekletildikten sonra bu zeytinyağı, dahilen, mide ülseri tedavisinde kullanılır.
- d. Çiçekli dallarından hazırlanan infüzyon, dahilen, şeker hastalığına karşı (kan şekerini düşürmek amacıyla) kullanılır.
- e. Çiçekli dallarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır.
- f. Çiçekli dallarından hazırlanan infüzyon, yemeklerden önce içilerek yemek sonrası oluşan mide ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- g. Çiçekli dallarından hazırlanan infüzyon, dahilen, yüksek tansiyona karşı kullanılır.
- h. Çiçekli dalları zeytinyağı içine konulup 15 gün bekletildikten sonra bu zeytinyağı, haricen, hayvan sağlığında, cilt yaralarının tedavisinde kullanılır.

Hypericum perforatum

Yöresel adı: Kantaron, Kantıran otu, Yara otu

- a. Çiçekli dalları zeytinyağı içine konulup 15 gün bekletildikten sonra bu zeytinyağı, haricen, cilt yaralarının tedavisinde kullanılır.

Hypericum triquetrifolium

Yöresel adı: Kantaron otu, Kızılcık, Kızılcık otu, Süpürge otu, Süpürgelik

- a. Bitki süpürge yapımında kullanılır.

Hyoscyamus albus

Yöresel adı: Göz otu, Kapaklı ot

- a. Tohumları ateşte yakılıp, çıkan dumanı, solunarak ağızdaki kurtları düşürmek amacıyla kullanılır.
- b. Tohumları ateşte yakılıp, çıkan dumanı, gözdeki kurtları düşürmek amacıyla kullanılır.
- c. Tohumları suda kaynatılır ve buharı gözdeki kurtları düşürmek amacıyla kullanılır.

Hirschfeldia incana

Yöresel adı: Hardal otu

- a. Genç, körpe sürgünleri az suda haşlandıktan sonra zeytinyağı ve limon suyu katılıp salata yapılır.

Inula viscosa

Yöresel adı: Kara ot, Kokar ot, Kokarca, Tavuk otu

- a. Yapraklı genç, körpe sürgünleri tavuk bitine karşı kümeslerin tabanına serilir.

Malva neglecta

Yöresel adı: Ebe gümeci, Ebe gömeç, Gömeç

- a. Yaprak ve çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, hastalıklardan korunmak ve vücudun direncini artırmak amacıyla kullanılır.
- b. Yaprak ve çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- c. Yaprakları ezilip sütle veya yoğurtla karıştırılarak, haricen, yara tedavisinde kullanılır.
- d. Yaprakları az suda haşlandıktan sonra yağda soğanla birlikte kavrulup yemek yapılır.

Malva sylvestris

Yöresel adı: Ebe gümece, Ebe gömeç, Gömeç

a. Yaprakları, bodurmahmut (*Teucrium polium*) bitkisinin toprak üstü kısımları, yarpız (*Mentha longifolia* subsp. *typhoides* var. *typhoides*) yaprakları, hayıt (*Vitex agnus castus*) yaprakları ile birlikte ezildikten sonra pekmez, yoğurt ve unla karıştırılıp hamur haline getirilip, haricen, bebeklerin karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.

b. Yaprakları, hayıt (*Vitex agnus castus*) yaprakları ve gerdeme

(*Nasturtium officinale*) bitkisinin toprak üstü kısımları ile karıştırılıp birlikte ezilir. Bu karışıma un ve sıcak su eklenip hamur haline getirilir bu hamur karın bölgesine sarılarak karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.

c. Yaprakları, ısırgan (*Urtica urens*) yaprakları, rezene (*Foeniculum vulgare*) yaprakları, gerdeme (*Nasturtium officinale*) bitkisinin toprak üstü kısımları, un, yoğurt, tarhana ve zeytinyağı ocakta bir müddet pişirilip bu karışım hamur haline getirildikten sonra haricen mide ve karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.

d. Kurutulmuş yaprakları un ve sıcak su ile yoğurulur elde edilen hamur haricen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.

e. Bitkinin toprak üstü kısımlarından un ve sıcak su ile yoğurulur elde edilen hamur haricen, guatr tedavisinde kullanılır.

- f. Eskiden kökleri genital bölgeye dıştan uygulanarak çocuk düşürmek amacıyla kullanılmıştır.
- g. Yaprakları ve çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, bronşit tedavisinde kullanılır.
- h. Yaprakları ve çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır.
- i. Genç, körpe yaprakları pişirilerek yemek yapılır.

Matricaria chamomilla var. recutita

Yöresel adı: Akbaba, Akbuba, Babaçya, Papaçya, Papatya

- a. Çiçek kurulundan (kapitulumlarından) hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ve karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- b. Çiçek kurulundan (kapitulumlarından) hazırlanan infüzyon, haricen, saçlı derideki kepeklemeye karşı kullanılır.

Mentha longifolia subsp. thyphoides var. thyphoides

Yöresel adı: Deli nane, Dere nanesi, Nana, Nane, Su nanesi, Yarpız

a. Yaprakları, ebegümeçi (*Malva sylvestris*) yaprakları, bodurmahmut (*Teucrium polium*) bitkisinin toprak üstü kısımları, hayıt (*Vitex agnus castus*) yaprakları ile birlikte ezildikten sonra pekmez, yoğurt ve unla karıştırılıp hamur haline getirilip haricen, bebeklerin karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.

b. Yaprakları, gerdeme (*Nasturtium officinale*) bitkisinin toprak üstü kısımları, hayıt (*Vitex agnus-castus*) meyveleri ve tarhana ile karıştırılarak hazırlanan yakı, haricen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.

c. Yaprakları un ve su ile ocakta bir müddet pişirildikten sonra hamur haline getirilip bu hamur, haricen, bel ağrısına karşı kullanılır.

Micromeria myrtifolia

Yöresel adı: Eşek kekiği, Kekik

a. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.

Morus alba

Yöresel adı: Dut

a. Meyveleri yenir.

***Morus nigra**

Yöresel adı: Ekşikara dut, Kara dut, Şam dutu

- a. Meyvelerinin suyu, haricen, bebeklerde görülen pamukçuk tedavisinde kullanılır.
- b. Meyveleri yenir.
- c. Meyvelerinden hazırlanan şerbet (karadut suyu) serinletici olarak içilir.

Myrtus communis subsp. communis

Yöresel adı: Mersin

- a. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen, prostat tedavisinde kullanılır.
- b. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, şeker hastalığına karşı (kan şekerini düşürmek amacıyla) kullanılır.
- c. Kurutulmuş yaprakları toz haline getirildikten sonra, haricen, bebeklerde pişik tedavisinde kullanılır.
- d. Meyveleri doğrudan yenerek prostat tedavisinde kullanılır.
- e. Yaprakları kuru üzüm içine koruyucu ve koku verici olarak katılır.
- f. Yaprakları pekmez yapılırken içine koruyucu ve koku verici olarak katılır.
- g. Yaprakları defnedilme sırasında ölünün başının altına konur.
- h. Yaprakları dini bayramlarda, mezar ziyaretleri esnasında mezarların üstüne konur.

Myrrhoides nodosa

Yöresel adı: Davulcuk

a. Gövdesinden sigara ağızlığı yapılır.

Nasturtium officinale

Yöresel adı: Gerdeme, Su kazyağı

- a. Bitkinin toprak üstü kısımları, ebegümeçi (*Malva sylvestris*) yaprakları ve hayıt (*Vitex agnus castus*) yaprakları ile karıştırılıp birlikte ezilir. Bu karışıma un ve sıcak su eklenip hamur haline getirilir bu hamur karın bölgesine sarılarak karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- b. Bitkinin toprak üstü kısımları, ısırgan (*Urtica urens*) yaprakları, ebegümeçi (*Malva sylvestris*) yaprakları, rezene (*Foeniculum vulgare*) yaprakları, un, yoğurt, tarhana ve zeytinyağı ocakta bir müddet pişirilip bu karışım hamur haline getirildikten sonra haricen mide ve karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- c. Bitkinin toprak üstü kısımları, hayıt (*Vitex agnus-castus*) meyveleri, nane (*Mentha longifolia* subsp. *typhoides* var. *typhoides*) yaprakları ve tarhana ile karıştırılıp hazırlanan yakı, haricen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- d. Genç, körpe toprak üstü kısımları salata olarak yenir.

Nerium oleander

Yöresel adı: Acı ağaç, Ağı çalısı, Zakkum, Zikkım

- a. Çiçekleri ezilip bir bezle dize sarılıp romatizma tedavisinde kullanılır.

Olumsuz etki: Çiçeklerinin ciltte uzun süre bekletilmesi sonunda cilt yaraları olduğu görülmüştür.

- b. Çiçekli dalları üzerinde üzüm kurutulur.

Yöresel İnanış: Yörede zakkum tavukların yumurtlamasını olumsuz etkileyeceği düşünüldüğünden bahçelere ekilmez.

****Olea europaea* var. *europaea***

Yöresel adı: Zeytin

- a. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, şeker hastalığına karşı (kan şekerini düşürmek amacıyla) kullanılır.
- b. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, tansiyon düşürücü olarak kullanılır.
- c. Yaprakları zeytinyağı içine konulup ateşte birkaç dakika bekletilir ve daha sonra bu zeytinyağı haricen, yara tedavisinde kullanılır.
- d. Meyvelerinin yağı (zeytinyağı), haricen, bebeklerde gaz sancısına karşı kullanılır.
- e. Meyvelerinin yağı (zeytinyağı), 1 çorba kaşığı dolusu içilerek, yılan ve akrep sokmasına karşı kullanılır.
- f. Meyvelerinin yağı (zeytinyağı), haricen, iltihaplı göz hastalıkları tedavisinde kullanılır.
- g. Meyvelerini yağı (zeytinyağı), ocakta çok az ısıtıldıktan sonra çocukların kulağına 1-2 damla damlatılarak, kulak ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- h. Meyvelerini yağı (zeytinyağı), sabahları aç karnına içilerek, kabızlığa karşı kullanılır.
- i. Meyveleri özel işlemde geçtikten sonra yenir.
- j. Meyvelerinin yağı (zeytinyağı) yemeklik yağ olarak kullanılır.
- k. Meyvelerinin çekirdeği yakacak olarak kullanılır.
- l. Kurumuş dalları yakacak olarak kullanılır.

Oenanthe pimpinelloides

Yöresel adı: Kazayağı, Kazayak, Kazcak, Kazyak

- a. Rozet (dip) yaprakları yağda soğanla kavrulup yemek yapılır.

Onopordum illyricum

Yöresel adı: Deve dikenini, Kangal dikenini, Kenger dikenini

- Kökü kabuğu soyulduktan sonra yenir.
- Çiçek tablası (reseptakulumu) çiğ olarak yenir.
- Meyveleri yenir.

Opoanax hispidus

Yöresel adı: Kaymak otu, Kırkısırak

- Genç, körpe sürgünleri az suda haşlandıktan sonra üzerine sarımsaklı yoğurt katılarak yenir.

Origanum onites

Yöresel adı: İncir kekiği, Kekik, Yemiş kekiği

- Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, sabahları aç karnına 1 hafta boyunca içilerek, mide rahatsızlıklarına karşı kullanılır.
- Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, yemeklerden sonra içilerek, hazımsızlığa karşı kullanılır.
- Bitkinin toprak üstü kısımları çay olarak kullanılır.
- Yaprakları ve çiçekli kısımları, incir ve armut bandırması içine, koruyucu ve koku verici olarak katılır.

Origanum sipyleum

Yöresel adı: Çay otu, Çoban çayı, Dağ çayı,

a. Bitkinin toprak üstü kısımları çay olarak kullanılır.

Origanum vulgare subsp. hirtum

Yöresel adı: Erik kekiği, İnce kekik, İncir kekiği

a. Yaprakları ve çiçekli kısımları, incir ve armut bandırması içine, koruyucu ve koku verici olarak katılır.

Orobanche minor

Yöresel adı: Bahçecanavarı, Canavar otu

a. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, kanser tedavisinde vücut direncini arttırıcı olarak kullanılır.

Osyris alba

Yöresel adı: Morcak, Poruk

a. Dallarından süpürge yapılır.

Papaver rhoeas

Yöresel adı: *Gelinalı, Gelin çiçeği, Gelin lalesi, Kabe lalesi, Kapırcak, Kapırcık, Kapırcuk, Lale, Nünlük, Yabani lale*

- Bitkinin genç, körpe yaprakları ile salata yapılır.
- Bitkinin genç, körpe toprak üstü kısımları yağda soğanla kavrularak yemek yapılır.
- Bitkinin genç, körpe toprak üstü kısımlarından börek yapılır.
- Petalları limon tuzu ve su dolu şişeler içine konulup şurup (buna gelincik şurubu denir) yapımında kullanılır (bu şişeler güneş ışığı alan bir yerde bekletilir). Gelincik çiçekleri şuruba kırmızı renk verir (petallerin dibindeki siyah kısım konmaz) ve içine şeker de ilave edilerek serinletici olarak içilir.
- Çiçekleri hidrellezde yumurta kaynatılırken tencere içine konur ve böylece yumurta kabukları kırmızı renge boyanır.
- Petallere ve çiçeklere özel şekil verilerek çocuklar tarafından oyuncak bebek yapılır.
- Çiçeklerinden kız çocukları başlarına taç yapar.

Paliurus spina-christi

Yöresel adı: Çaltı, Çaltı diken, Kara çaltı

- Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen, böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla kullanılır.
- Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen, idrar yolları hastalıklarının tedavisinde kullanılır.
- Meyveleri ile kız çocukları küpe yaparlar.

Peganum harmala

Yöresel adı: Üzerlik

- Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- Meyveli dalları evlerin içine veya giriş kısmına asılarak nazarlık olarak kullanılır.
- Meyvelerinden nazarlık yapılır.
- Tohumları ile nazara karşı tütsü yapılır.

Phragmites australis

Yöresel adı: Kamış

- Gövdesi zurnanın ağız kısmının yapımında kullanılır.
- Gövdeleri çardak yapımında kullanılır.

Phillyrea latifolia

Yöresel adı: Kesme, Pinar

- Dalları süpürge olarak kullanılır.
- Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır.
- Körpe sürgünleri ve yaprakları hayvan yemi olarak kullanılır.

Pimpinella peregrina

Yöresel adı: Çakalboğan, Hanifecik otu,

- Genç, körpe sürgünleri yağda soğanla kavrulup yemek yapılır.
- Bitki hayvan yemi olarak kullanılır.

Pinus brutia

Yöresel adı: Ak çam, Kızıl çam

- Olgunlaşmamış küçük kozalakları ezildikten sonra bal ile karıştırılıp 21 gün bekletilir. Bu karışım, sabahları aç karnına 1 tatlı kaşığı yenerek, bronşit tedavisinde kullanılır.
- Olgunlaşmamış küçük kozalaklarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen, bronşit tedavisinde kullanılır.
- Olgunlaşmamış küçük kozalaklar bir kavanoz

içine konulup üzerine su katıldıktan sonra 5-10 gün bekletilir. Bu su, her gün 1 su bardağı içilerek, bronşit tedavisinde kullanılır.

- d. Kabukları bıçakla yontulup, özel şekil verilerek çocuklar için oyuncak araba yapılır.
- e. Dalları avlu kenarlarına çit olarak konur.
- f. Genç, taze dallarından düdük yapılır.
- g. Gövdesinden elde edilen kereste tabure (oturak) yapımında kullanılır.
- h. Kuru dalları yakacak olarak kullanılır.

Pistacia atlantica

Yöresel adı: Çitlenbik

- a. Yapraklı genç sürgünü süt veren ineklerin boynuna nazarlık olarak asılır.

Pistacia terebinthus subsp. palaestina

Yöresel adı: Çitlenbik, Çitlengiç, Melengeç, Sakızlık

- a. Meyveleri, doğrudan yenerek, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- b. Olgun meyveleri doğrudan yenir.
- c. Genç, körpe sürgünleri doğrudan yenir.
- d. Genç, körpe sürgünleri az suda haşlandıktan sonra zeytinyağı ve limon suyu katılarak salata yapılır.

Plantago lanceolata

Yöresel adı: Damar otu, Kırkdamar otu

- a. Yapraklar, haricen, yara tedavisinde kullanılır.
- b. Yapraklarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen, kalp damarlarını açıcı olarak kullanılır.
- c. Yaprakları ezildikten sonra zeytinyağı ile karıştırılıp bu karışım, haricen, yara tedavisinde kullanılır.

Platanus orientalis

Yöresel adı: Ak kavak, Çınar, Kavak

- a. Meyvelerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen, menstruasyon (adet) düzensizliğine karşı kullanılır.
 - b. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen, şeker hastalığına karşı (kan şekerini düşürmek amacıyla) kullanılır.
 - c. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, iki ay boyunca 1 su bardağı içilerek, eklemlerdeki kireçlenmeye karşı kullanılır.
 - d. Meyveleri ufak parçalara ayrıldıktan sonra kepek ve samanla karıştırılıp, hayvan sağlığında, öksürük kesici olarak kullanılır.
 - e. Kerestesi takunya (nalın) yapımında kullanılır.
 - f. Kerestesi sandalye yapımında kullanılır.
 - g. Kerestesinden kürek, kazma ve çapa sapı yapılır.
 - h. Kerestesi arı kovanı yapımında kullanılır.
 - i. Kerestesi merdiven yapımında kullanılır.
 - j. Kerestesi semer yapımında kullanılır.
 - k. Kerestesi tahta kaşık yapımında kullanılır.
 - l. Gövdesindeki çıkıntılar kesilip yayık ayrıları yapılırken tokmak olarak kullanılır.
- Yöresel özdeyiş: Maşallah kavak ağacı gibisin (sağlam ve güçlüsün anlamında)

Portulaca oleracea

Yöresel adı: Semiz otu, Semizlik

- a. Toprak üstü kısımları pişirilip yemek yapılır.
- b. Toprak üstü kısımlarından salata yapılır.

Pteridium aquilinum

Yöresel adı: Ayı otu, Eğer otu, Eğerlti otu, Kızgın otu, Kuzgun otu

- a. Yapraklardan hazırlanan infüzyon, dahilen, hemoroidlere karşı kullanılır.
- b. Kurutulmuş bitki yakılıp dumanı hayvanın altına doğru tütürölüp, hayvan sağlığında, idrar yapma güçlüğüne karşı kullanılır.
- c. Toprak altı kısmından (rizomdan) hazırlanan dekoksiyon, dahilen, hayvan sağlığında, ağrı kesici olarak kullanılır.
- d. Yaprakları yumuşaklık oluşturmak amacıyla oturulan yere konur.
- e. Yapraklarından çelenk yapılarak mezarların üzerine konur.
- f. Yaprakları sıcaktan korunmak amacıyla arı kovanlarının üzerine konur.
- g. Yaprakları toplanan kestaneleri güneşten korumak amacıyla onların üzerine konur.

Pyrus elaeagnifolia subsp. elaeagnifolia

Yöresel adı: Ahlat, Çöğür armudu

- a. Meyvelerinden yapılan turşu doğrudan yenerek ishale karşı kullanılır.
- b. Meyvelerinden turşu yapılır.

Quercus cerris var. cerris

Yöresel adı: Çalı, Kaba meşe, Meşe,

a. Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır.

Quercus coccifera

Yöresel adı: Çıtıngı, Çıtır meşe, Dikenli çalı, Kara piynar, Pinar, Piynar

a. Bitkinin körpe sürgünleri ve yaprakları hayvan yemi olarak kullanılır.

b. Odunu mangal kömürü yapımında kullanılır.

c. Düzgün dallarından çoban değneği yapılır.

d. Dalları yakacak olarak kullanılır.

Quercus infectoia subsp. boissieri

Yöresel adı: Çalı, Geryaparak, Kıtır çalı

a. Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır.

Quercus pubescens

Yöresel adı: Meşe

a. Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır.

Raphanus raphanistrum

Yöresel adı: Deli hardal, Eşek turpu, Hardal otu, Turp otu, Yabani hardal

- a. Genç, körpe sürgünleri az suda haşlandıktan sonra zeytinyağı ve limon suyu katılarak salata yapılır.
- b. Genç, körpe yaprakları pişirilerek yemek yapılır.

Rhus coriaria

Yöresel adı: Somalık, Sumak

- a. Meyveleri ezilip, haricen, siğillere karşı kullanılır.
- b. Meyvelerinin dış kısmı çıkartılıp kurutulduktan sonra toz edilip salata ve yemeklere baharat olarak katılır.

Rosa canina

Yöresel adı: Deli gül, İtburnu, Köpek gülü, Köpek kürü, Kuşburnu, Yaban gülü

- a. Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığına karşı kullanılır.
- b. Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, nefes darlığına karşı kullanılır.
- c. Meyvelerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen, hemoroidlere karşı kullanılır.
- d. Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, haricen, mantar hastalıklarına karşı kullanılır.
- e. Meyveleri çay olarak kullanılır.
- f. Meyveleri yenir.
- g. Meyvelerinden reçel yapılır.

Rubus canescens var. canescens

Yöresel adı: Kür

- a. Meyveleri yenir.

Rubus sanctus

Yöresel adı: Karagöz, Kür, Kür üzümü

- a. Kurutulmuş yaprakları toz haline getirilip, haricen, yanık tedavisinde kullanılır.
- b. Genç, körpe sürgünlerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen, öksürük kesici olarak kullanılır.
- c. Meyveleri yenir.

Rubus discolor

Yöresel adı: Gür, Gür diken, Kür

a. Meyveleri yenir.

Rumex acetosella

Yöresel adı: Ekşikulak, Kedikuzulası, Kuzukulak, Tay kulak

a. Genç, körpe yapraklarından salata yapılır.

Rumex conglomeratus

Yöresel adı: Eşekkuzilesi, Ilıbıdı

a. Kökleri boya (kırmızı-turuncu) olarak kullanılır.

Rumex crispus

Yöresel adı: Köpekkuzukulağı

a. Genç, körpe yaprakları pişirilerek yemek yapılır.

Rumex pulcher

Yöresel adı: Ilıbıdı, Kuzukulağı

a. Yapraklarından salata yapılır.

b. Genç, körpe yaprakları pişirilerek yemek yapılır.

Rumex tuberosus subsp. creticus

Yöresel adı: Kuzukulak

a. Yaprakları az suda haşlandıktan sonra zeytinyağı ve limon suyu katılarak salata yapılır.

b. Yaprakları pişilerek yemek yapılır.

Salix alba

Yöresel adı: Söğüt

- a. Genç, körpe sürgünlerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- b. Genç, körpe sürgünlerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, baş ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- c. İnce dalları ile sepet yapılır.
- d. İnce dallarından düdük yapılır.

Salvia tomentosa

Yöresel adı: Kurtluca otu, Yakı otu

- a. Yapraklarından su ve un katılarak hazırlanan hamur haricen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.

Sambucus nigra

Yöresel adı: Patlangaç

- a. Gövdesinden patlangaç (çocuk oyuncağı) yapılır.

Sanguisorba minor subsp. muricata

Yöresel adı: Otukesme otu

- Bitkinin toprak üstü kısımları yakıldıktan sonra içine sirke katılarak haricen, cilt hastalıklarının tedavisinde kullanılır.
- Bitkinin toprak üstü kısımları sirke içinde kaynatılır ve bu sirke, haricen, eldeki egzama hastalığı tedavisinde kullanılır.

Sarcopoterium spinosum

Yöresel adı: Çetir, Çıtır, Çıtır dikeni, Dikenli çetir, Kazandelen

- Genç, körpe sürgünleri hayvan yemi olarak kullanılır.
- Bitkinin toprak üstü kısımları tütün fidelerini korumak amacıyla onların üzerine konur.
- Bitkinin toprak üstü kısımları ateş tutuşturucu olarak kullanılır.

Scolymus hispanicus

Yöresel adı: Kuyruklu ot, Sarı diken, Şevketibostan

- Bitkinin sütü, haricen, akrep sokmasına karşı kullanılır.
- Genç, körpe bitki pişirilerek yemek yapılır.
- Kökü suda haşlanır, sert olan öz kısmı çıkartılıp atıldıktan sonra kabuk kısmı etle pişirilerek yemek yapılır.

Sedum telephium subsp. maximum

Yöresel adı: Yara otu

a. Yaprakları ezilip, haricen, yara tedavisinde kullanılır.

Silybum marianum

Yöresel adı: Deve dikenini, Kenger, Kenger, Şeker dikenini, Kahve otu, Kenger dikenini, Eşek dikenini

a. Meyveleri yenir.

b. Genç, körpe gövdesi kabuğu soyulduktan sonra çiğ olarak yenir.

Sinapis alba

Yöresel adı: Hardal otu

a. Genç, körpe sürgünleri az suda haşlandıktan sonra zeytinyağı ve limon suyu katılarak salata yapılır.

Smyrnum olusatrum

Yöresel adı: Deli kereviz

- a. Kökünden hazırlanan dekoksiyon, dahilen, çocuk düşürücü olarak kullanılır.
- b. Genç, körpe yaprakları az suda haşlandıktan sonra sarımsaklı yoğurtla birlikte yenir.

Sonchus asper subsp. glaucescens

Yöresel adı: Eşekhelvası, Helvecan, Sütlen, Şirinli marul

- a. Genç, körpe yapraklardan salata yapılır.

Spartium junceum

Yöresel adı: Borcak, Fışıldak, Hıdrellez çiçeği, Katırkuyruğu, Morcak, Süpürge otu

- a. Dallarından süpürge yapılır.

Stellaria media subsp. media

Yöresel adı: Güveypeslihanı, Güveypeslikanı, Kuşyüreği

- a. Bitkinin toprak üstü kısımlarından salata yapılır.
- b. Bitkinin toprak üstü kısımlarından börek yapılır.
- c. Bitkinin toprak üstü kısımları yağda soğanla birlikte kavrulup yemek yapılır.

Tamus communis subsp. communis

Yöresel adı: Sarmaşık

a. Kökleri dilimlenip, haricen, romatizma tedavisinde kullanılır.

Olumsuz etki: Köklerinin ciltte uzun süre bekletilmesi sonucunda yara oluştuğu görülmüştür.

b. Kökünden hazırlanan dekoksion, haricen, egzama tedavisinde kullanılır.

c. Genç, körpe sürgünleri az suda haşlandıktan sonra veya doğrudan soğanla birlikte yağda kavrulup yemek yapılır.

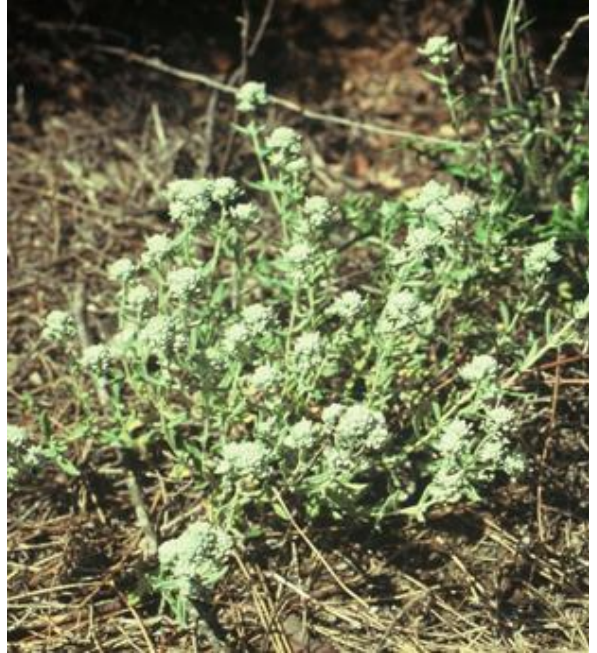

Teucrium polium

Yöresel adı: Bodurmahmut, Bodurmahmut otu

a. Bitkinin toprak üstü kısımları, ebegümece (*Malva sylvestris*) yaprakları, yarpız (*Mentha longifolia* subsp. *typhoides* var. *typhoides*) yaprakları, hayıt (*Vitex agnus castus*) yaprakları ile birlikte ezildikten sonra pekmez, yoğurt ve unla karıştırılıp hamur haline getirilip, haricen, bebeklerin karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.

b. Bitkinin topraküstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, hayvan sağlığında, ağrı kesici olarak kullanılır.

- c. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, tok karnına günde 1 su bardağı içilerek, hemoroidlere karşı kullanılır.
- d. Bitkinin toprak üstü kısımları kurutulduktan sonra toz haline getirilir ve balla karıştırılıp, sabahları aç karnına yenerek, hemoroidlere karşı kullanılır.
- e. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen, şeker hastalığına karşı (kan şekerini düşürmek amacıyla) kullanılır.

Thymbra spicata var. spicata

Yöresel adı: Dağ kekiği, Kır kekiği

- a. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığına karşı kullanılır.
- b. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- c. Yaprakları baharat olarak kullanılır.

***Tilia platyphyllos**

Yöresel adı: Ihlamur

- a. Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığına karşı kullanılır.
- b. Çiçekleri çay olarak kullanılır.

Tilia rubra subsp. caucasica

Yöresel adı: Ihlamur

a. Çiçekleri çay olarak kullanılır.

Tragopogon longirostris var. longirostris

Yöresel adı: Dedemsakalı, Dedesakalı, Yemlik otu

a. Genç, körpe bitkinin gövdesi çiğ olarak yenir.

Tribulus terrestris

Yöresel adı: Çobançökerten, Demir pıtırac, Domuz pıtırağı, Pıtırac, Üçdişli pıtırac

a. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla kullanılır.

b. Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen, egzama tedavisinde kullanılır.

Tulipa orphanidea

Yöresel adı: Lale, Nergiz

a. Çiçekleri vazo içinde süs olarak kullanılır.

Ulmus minor subsp. canescens

Yöresel adı: Karaağaç, Karangeç

a. Bitki hayvan yemi olarak kullanılır.

Urtica dioica

Yöresel adı: Dalgan, Dalagan, Deli ısırgan, Isırandalak, Isırgan

- a. Kökünden hazırlanan infüzyon dahilen kanser tedavisinde kullanılır.
- b. Yaprakları, haricen, romatizma tedavisinde kullanılır.
- c. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- d. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, 1 ay boyunca günde 1 bardak içilerek,, bel fıtığı tedavisinde kullanılır.
- e. Yaprakları, ezilip bir bezle gece yatmadan önce dize sarılıp, romatizma tedavisinde kullanılır.
- f. Yapraklarından börek yapılır.
- g. Yaprakları çay olarak kullanılır.

Urtica urens

Yöresel adı: Isırgan, Isırandalak

- a. Kökünden hazırlanan infüzyon, dahilen, kanser tedavisinde kullanılır.
- b. Yaprakları, ebegümece (*Malva sylvestris*) yaprakları, rezene (*Foeniculum vulgare*) yaprakları, gerdeme (*Nasturtium officinale*) bitkisinin toprak üstü kısımları, un, yoğurt, tarhana ve zeytinyağı ocakta bir müddet pişirilip bu karışım hamur haline getirildikten sonra haricen mide ve karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.
- c. Yapraklarından börek yapılır.
- d. Yaprakları az suda haşlandıktan sonra yağda soğanla birlikte kavrularak yemek yapılır.

Vicia villosa subsp. eriocarpa

Yöresel adı: Dağ efeği, Deli efek, Efek, Efek yoncası

a. Bitki hayvan yemi olarak kullanılır.

Viscum album subsp. album

Yöresel adı: Sarılık otu, Ökse otu

- Bitkiden hazırlanan infüzyon, sabahları aç karnına içilerek, hemoroidlere karşı kullanılır.
- Bitkiden hazırlanan infüzyon, dahilen, kalp hastalıklarının tedavisinde kullanılır.
- Bitki banyo suyunun içine konularak sarılığa karşı kullanılır.
- Bitkinin ürün (*Cuscuta planiflora*) bitkisi ile hazırlanan infüzyonu, günde 3 kez içilerek, safra kesesi (iltihaplanmış) hastalığı tedavisinde kullanılır.

Vitex agnus-castus

Yöresel adı: Hayıt

a. Yaprakları, ebegümeçi

(*Malva sylvestris*) yaprakları, bodurmahmut (*Teucrium polium*) bitkisinin toprak üstü kısımları, yarpız (*Mentha longifolia* subsp. *typhoides* var. *typhoides*) yaprakları ile birlikte ezildikten sonra, pekmez, yoğurt ve unla karıştırılıp hamur haline getirilip haricen, bebeklerin karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.

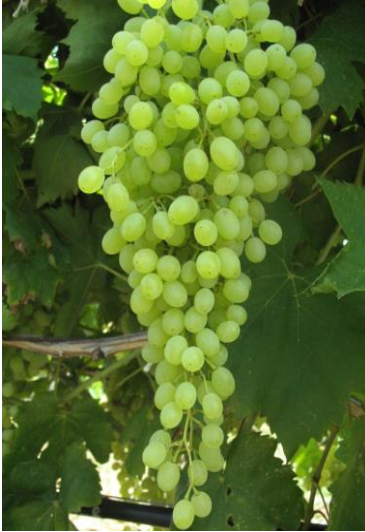
b. Yaprakları, ebegümeçi

(*Malva sylvestris*) yaprakları ve gerdeme (*Nasturtium officinale*) bitkisinin toprak üstü kısımları ile karıştırılıp birlikte ezilir. Bu karışıma un ve sıcak su eklenip hamur haline getirilir bu hamur karın bölgesine sarılarak karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.

c. Meyveleri, gerdeme (*Nasturtium officinale*) bitkisinin toprak üstü kısımları, nane (*Mentha longifolia* subsp. *typhoides* var. *typhoides*) yaprakları ve tarhana ile karıştırılıp hazırlanan yakı, haricen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.

- d. Yaprakları ezildikten sonra, bir bezle karnına bağlanarak, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.
 - e. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır.
 - f. Meyveleri ezildikten sonra, bir bezle karnına bağlanarak, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır.
 - g. Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, bronşit tedavisinde kullanılır.
 - h. Meyveleri, yutularak, hemoroidlere karşı kullanılır.
 - i. Meyveleri koku ve lezzet vermek amacıyla ve koruyucu olarak turşuların içine konulur.
 - j. Genç dalları sepet ve küfe yapımında kullanılır.
 - k. Dalları sapan yapımında kullanılır.
- Yöresel Gözlem: Bal arıları çiçeklerinden çok yararlanır.

Vitis vinifera

Yöresel adı: Üzüm

- a. Meyveleri, ezildikten sonra bir bezle sarılarak 1 hafta boyunca, eklemlerdeki kireçlenmeye karşı kullanılır.
- b. Olgunlaşmamış üzüm meyvelerinin (yörede koruk denilir) suyu yemeklere (özellikle bamyaya yemeğine) ve salatalara katılır.
- c. Taze yapraklarından dolma yapılır.
- d. Meyveleri yenir.
- e. Meyvelerinden pekmez yapılır.
- f. Olgunlaşmamış meyvelerinden hazırlanan şerbet (koruk suyu) serinletici olarak içilir.

II. TURGUTLU'NUN BİTKİ ÖRTÜSÜ

Turgutlu yöresinde yaptığımız araştırmalarda elde edilen bulgulara ve kendi gözlemlerimize dayanarak bu yörenin bitki örtüsü genel olarak tanıtılmaya çalışılmıştır.

Turgutlu merkezinin bulunduğu (78 m) düzlük bölgede ve diğer alçak kesimlerde genellikle tarım yapılan yerlerin geniş alanlar kapladığı görülür. Bu alanların dışındaki yerlerde ve yerleşim merkezlerinin çevresinde genellikle yurdumuzda geniş yayılışı olan birçok bitkiye rastlanır.

18. Turgutlu yöresinin bitki örtüsünden çeşitli görüntüler I

Turgutlu yöresinin en zengin bitki örtüsü kent merkezinin güneyinde bulunan ve doğu-batı yönünde uzanan ve Boz Dağlar bir bölümünü oluşturan dağlık kısımda görülür.

19. Turgutlu yöresinin bitki örtüsünden çeşitli görüntüler II

20. Turgutlu yöresinin bitki örtüsünden çeşitli görüntüler III

21. Turgutlu yöresinin bitki örtüsünden çeşitli görüntüler IV

22. Turgutlu yöresinin bitki örtüsünden çeşitli görüntüler V

23. Turgutlu yöresinin bitki örtüsünden çeşitli görüntüler VI

24. Turgutlu yöresinin bitki örtüsünden çeşitli görüntüler VII

25. Turgutlu yöresinin bitki örtüsünden çeşitli görüntüler VIII

26. Turgutlu yöresinin bitki örtüsünden çeşitli görüntüler IX

27. Borcak (*Spartium junceum*) topluluğundan bir görüntü

Bu dağlık yöre genel olarak Akdeniz bitki örtüsünün özelliklerini yansıtmaktadır ve içinde birçok karakteristik Akdeniz elementini barındırır.

Çalimsı (alçak veya yüksek boylu çalı ve yarı-çalimsı) bitkilere dağın birçok yerinde rastlanmakla birlikte bunlar dağın alt kesimlerinde ve orman açıklıklarında daha çok görülür ve yer yer çok sık örtü oluştururlar.

28. Ovacık yaylasındaki Karaçam topluluğundan bir görüntü

Ormanlık alanlar daha çok dağın üst kesimlerinde yer alır. En üst kısımlarda kara çam (*Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *caramanica*) ve meşe (*Quercus cerris* var. *cerris*) ormanları bulunur. Bunların bazı yörelerde saf ormanlar bazı yörelerde ise karışık orman oluşturdukları görülür. Ovacık Yaylası'nda çok güzel karaçam ormanı topluluğu ve Ören Köyü'nün batı tarafındaki dağların üst kesimlerinde ise saf meşe ormanı dikkat çekicidir.

29. Meşe ormanından bir görüntü

30. Karaçam ve Meşe karışık ormanından bir görüntü

Alçak kesimlerde ise kızıl çam (*Pinus brutia*) ormanları yer alır. Ayrıca bazı yörelerde kızıl çamın seyrek bir şekilde diğer bazı ağaçlarla karışık orman oluşturduğu da görülür.

31. Yöredeki karışık ormanlardan bir görüntü

Yörenin dere kenarında, sulak ve nemli yerlerde görülen bitkilerin bazıları aşağıda belirtilmiştir:

32. Turgutlu yöresinde sulak bir alandan görüntü

Adiantum capillus-veneris -Yonsul otu
Arundo donax - Kargı
Carduus pycnocephalus subsp.*pycnocephalus* - Diken, Eşek dikeni
Juncus anatolicus
Juncus inflexus
Mentha longifolia subsp.*typhoides* var.*typhoides* - Deli nane, Dere nanesi, Nana, Nane, Su nanesi, Yarpız
Mentha spicata subsp.*spicata*
Mentha suaveolens
Nasturtium officinale - Gerdeme, Su kazyağı
Nerium oleander - Acı ağaç, Ağı çalısı, Zakkum, Zikkım
Platanus orientalis - Ak kavak, Çınar, Kavak
Salix alba - Söğüt
Salix caprea - Yaban söğüdü
Tamarix smyrensis - Ilgın
Vitex agnus-castus- Hayıt

33. *Adiantum capillus-veneris*

Bazı bitkiler genellikle dağın en üst kısımlarında görülür. 1000 m üzerinde rastladığımız bitkilerden bazı örnekler aşağıda sunulmuştur:

Chionodoxa sardensis-Gökçekarlık

Crataegus szovitsii- Alıç, Deli alıç

Limodorum abortivum- Saçuzatan

Origanum sipyleum- Çay otu, Çoban çayı, Dağ çayı

Pilosella hoppeana subsp. *troica*

Sedum amplexicaule

Teucrium lamiifolium subsp. *lamiifolium*

Thymus zygoides var. *lycaonicus*- Dağ kekiği, Deli kekik

Verbascum glomeratum- Kabakulak otu, Sağırkulak, Şalba, Tozkulak

34. *Sedum amplexicaule*

35. *Limodorum abortivum*

36. *Teucrium lamiifolium* subsp. *lamiifolium*

37. *Crataegus szovitsii*

38. *Verbascum glomeratum*

Dağlık yörede özellikle vadi tabanındaki düzlüklerde ve köylerin çevresinde geniş tarım alanları vardır. Buralarda yurdumuzda geniş yayılışı olan birçok bitkiye rastlanır.

Alçak kesimlerde en yaygın topluluklardan birini *Sarcopoterium spinosum* (Çetir, Çıtır, Çıtır dikenli, Dikenli çetir, Kazandelen) bitkisinin oluşturduğu görülür.

39. *Sarcopoterium spinosum*

Turgutlu'nun kuzeyinde, doğu-batı yönünde uzanan Çal Dağı'nda ise kızılçam (*Pinus brutia*) göze çarpan topluluklar oluşturur.

40. Çal Dağ'daki kızıl çam topluluğundan bir görüntü

Turgutlu yöresinin ağaçları:

Turgutlu yöresinin doğal bitki örtüsü içinde rastladığımız ağaç türleri aşağıda liste halinde belirtilmiştir. Bunlardan bazıları yörede çalı halinde de görülebilen bitkilerdir.

Acer monspessulanum subsp. *monspessulanum*-**Şimşir**

Acer negundo

Alnus glutinosa subsp. *glutinosa*- **Boyalık ağacı, Boyalık,**

Kara ağaç, Karaca ağaç

Arbutus andrachne- **Sandal ağacı**

Arbutus unedo - **Ağaç çileği, Çilek üzümü, Yaban çileği**

Castanea sativa- **Kestane**

Cercis siliquastrum subsp. *siliquastrum*- **Elguvan, Elikovan,**

Erguvan, Gelincik

Cornus mas- **Güren, Kızılcık**

Fraxinus ornus subsp. *cilicica*- **Boyalık otu, İşbudak, Karadal, Uçbudak**

Juglans regia- **Ceviz**

Laurus nobilis- **Defne, Teynel**

Phillyrea latifolia- **Kesme, Pinar**

Pinus brutia- **Ak çam, Kızıl çam**

Pinus nigra subsp. *nigra* var. *caramanica*- **Kara çam**

Pistacia atlantica- **Çitlenbik**

Pistacia terebinthus subsp. *palaestina*- **Çitlenbik, Çitlengiç, Melengeç, Sakızlık**

Prunus spinosa subsp. *dasyphylla*- **Domuzeriği**

Pyrus elaeagnifolia subsp. *elaeagnifolia*- **Ahlat, Çöğür armudu**

Sambucus nigra- **Patlangaç**

Quercus cerris var. *cerris*- **Çalı, Kaba meşe, Meşe**

41. Sonbaharda meşe ve karaçam karışık ormanından bir görüntü

Quercus infectoria subsp. *boissieri*- Çalı, Geryaprak, Ktır çalı

Tilia rubra subsp. *caucasica*- İhlamur

Ulmus minor subsp. *canescens*- Kara ağaç, Karangeç

Turgutlu yöresinin çalı ve yarıçalımsı bitkileri:

Turgutlu yöresinde rastladığımız çalı veya yarıçalımsı bitkilerden bazıları aşağıda liste halinde sunulmuştur:

Adenocarpus complicatus

Anthyllis hermanniae- Çobançırası

Arbutus andrachne

Arbutus unedo- Ağaç çileği, Çilek üzümü, Yaban çileği

Asparagus acutifolius- Diken, Dikenli sarmaşık, Kara diken, Kedipisi, Sarmaşık, Tekesakalı, Tikenpisiği, Tilkikuyruğu

Asparagus aphyllus subsp. *orientalis*- Diken, Dikenkedipisi, Dikenli sarmaşık, Dikenpisi, Kara diken, Kedipisi, Sarmaşık, Tekesakalı, Tikenpisiği, Tilkikuyruğu

Capparis ovata var. *canescens*- Acı düvelek, Kapari, Kebere, Köpeктаşığı, Yılan bostanı, Yılan karpuzu

Cercis siliquastrum subsp. *siliquastrum*- Elguvan, Elikovan, Erguvan, Gelincik

Chamaecytisus hirsutus

Cistus creticus- Deli karan, Deli pamukluk, Karan, Moruk, Pambık, Pambılık, Pamucak, Pamukluk

Cistus laurifolius- Domuz pamuklusu, Domuz pamukluğu

Cistus salviifolius- Beyaz pamukluk, Karan, Pamukluk

42. *Gonocytisus angulatus*

Erica arborea

Genista anatolica- Karadiken

Genista lydia

Gonocytisus angulatus- Borcak, Süpürge çalıı

Inula viscosa- Kara ot, Kokar ot, Kokarca, Tavuk otu

Jasminum fruticans- Poruk

Juniperus oxycedrus subsp. *oxycedrus*- Ardıç, Andız

Laurus nobilis- Defne, Teynel

Lycium europaeum- Kuşkonmaz diken

Myrtus communis subsp. *communis*- Mersin

Origanum onites- İncir kekiği, Kekik, Yemiş kekiği

Quercus cerris var. *cerris*- Çalı, Kaba meşe, Meşe

Quercus coccifera- Çıtır meşe, Çıtırđı, Dikenli çalı, Kara piynar, Pinar, Piynar

Quercus infectoria subsp. *boissieri*- Çalı, Geryaprak, Kıtır çalı

Phillyrea latifolia- Kesme, Pinar

Rhus coriaria- Somalık, Sumak

Rosa canina- Deli gül, İtburnu, Köpek gülü, Köpek kürü, Kuşburnu, Yaban gülü

Rubus sanctus- Karagöz, Kür, Kür üzümü

Rubus discolor- Gür, Gür dikenini, Kür

Spartium junceum- Borcak, Fııldak, Hıdrellez çiçeği, Katırkuyruğu, Morcak,

Süpürge otu

Thymus zygioides var. *lycaonicus*- Dağ kekiği, Deli kekik

Turgutlu yöresinin otsu bitkileri:

Turgutlu yöresinde çok sayıda otsu bitki bulunur. Bunlardan bazıları aşağıda liste halinde sunulmuştur. Bunların çoğu yurdumuzda geniş yayılışı olan bitkilendir.

Ajuga chamaepitys subsp. *chia* var. *chia*

Amaranthus albus- Deli sirken, Kırmızıdipli, Topak sirken, Yabani sirken

Amaranthus retroflexus- Kızılbacak, Sirken

Amaranthus viridis- Sirken

Anchusa undulata subsp. *hybrida*- Ballica, Emmecik otu, Sığirdili, Yorgancık

Anthemis chia- Akbaba, Akbuba, Bubaçya

Avena sterilis - Deli yulaf, Ekin otu, Yulaf, Yulaf otu

Calamintha nepeta subsp. *glandulosa*- Kekik, Kekik otu, Nana

Campanula lyrata subsp. *lyrata*- Keçibici, Keçimemesi, Memek, Memecik, Memelik

Capsella bursa-pastoris- Deli tere, Çıldırak, Çingirdak, Şingirdak otu, Tahtacı ot

Carthamus lanatus- Çakır diken, Deve diken, Diken, Kuş diken, Yağlıca, Yağlıca diken

Centaurea solstitialis subsp. *solstitialis*- Çakır diken, Kuşkonmaz diken, Sarı diken

Chenopodium album subsp. *album* var. *album*- Sirken

Chondrilla juncea var. *juncea*- Çekme, Çıtlık, Sakızlık otu

Cichorium intybus- Çekme, Sakız otu

Cichorium pumilum- Çekme, Sakız otu

Conyza canadensis

Convolvulus arvensis- Sarmaşık, Topalan otu, Tosbah otu, Yapık otu, Yer sarmaşığı

Crepis foetida subsp. *rhoeadifolia*

Cynodon dactylon - Ayrık otu

Cyperus rotundus - Topalak, Topalak otu

Daucus carota - Çakalboğan pıtırığı, Pıtırak

Echium italicum - Akşamşavkı

Erodium cicutarium subsp. *cicutarium* - İğnelik

Eryngium campestre var. *virens* - Çakır diken,
Harmandikeni, Katırtırnağı, Topuz Dikeni

43. *Eryngium campestre* var. *virens*

Equisetum ramosissimum - Çam otu, Kargı otu
Heliotropium hirsutissimum - Bambıl, Boz ot, Boz sirken,
Sirken, Örgü otu, Tüylü sirken
Hirschfeldia incana - Hardal otu
Hypericum perforatum - Kantıran otu, Kızılıcık otu
Hypericum triquetrifolium - Kantaron otu, Kızılıcık, Kızılıcık otu, Süpürgelik, Süpürge otu
Knautia integrifolia var. *bidens*
Lactuca serriola - Çekme, Dikenli eşekhelvası, Karakavuk, Sakız otu
Malva sylvestris - Gömeç, Ebe gömeç, Ebe gümeci
Matricaria chamomilla var. *recutita* - Akbaba, Akbuba, Babaçya, Papaçya, Papatya
Onobrychis caput-galli - Pıtıracık
Onopordum illyricum - Deve diken, Kangal diken, Kenger diken
Origanum vulgare subsp. *hirtum* - Erik kekiği, İnce kekik, İncir kekiği
Orobancha minor - Bahçe canavarı, Canavar otu
Pallenis spinosa
Papaver rhoeas - Gelinalı, Gelin çiçeği, Gelin lalesi, Kabe lalesi, Kapırcık,
Kapırcık, Kapırcuk, Lale, Nünlük, Yabani lale
Picnomon acarna - Diken, Sarıdiken
Piptatherum miliacerum
Plantago lanceolata - Damar otu, Kırkdamar otu
Plantago major subsp. *intermedia* - Kırkdamar otu
Portulaca oleracea - Semiz otu, Semizlik
Pteridium aquilinum - Ayı otu, Eğer otu, Eğrelti otu, Kızgın otu, Kuzgun otu
Raphanus raphanistrum - Deli hardal, Eşek turpu, Hardal otu, Turp otu, Yabani hardal
Scolymus hispanicus - Kuyruklu ot, Sarı diken, Şevketibostan
Silybum marianum - Devedikeni, Eşek diken, Kahve otu, Kenger, Kenger diken,
Şeker diken
Solanum nigrum subsp. *nigrum* - Damat sirkeni, İt üzümü, Kara sirken, Köpek üzümü
Sonchus asper subsp. *glaucescens* - Eşekhelvası, Helvecan, Sütlen, Şirinlimarul

Sorghum halepense- Deli yulaf, Ekin otu

Stellaria media subsp. *media*- Güveypeslikanı, Güveypeslihanı, Kuş yüreği

Tamus communis subsp. *communis*- Sarmaşık

Teucrium polium- Bodurmahmut, Bodurmahmut otu

Tragopogon longirostris var. *longirostris*- Dedesakalı, Dedemsakalı, Yemlik otu

Tribulus terrestris- Çobançökerten, Demir pıtırak, Domuz pıtırağı, Pıtırak, Üçdişli pıtırak

Vicia villosa subsp. *eriocarpa*- Dağ efeği, Deli efek, Efek, Efek yoncası

Xanthium strumarium subsp. *cavanillesii*- Domuz diken, Domuz pıtırağı

Turgutlu yöresinde yılın ilk çiçek açan ve yöreye renk katan bitkilerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Anemone coronaria- Gelinalı, Lale, Yoğurt çiçeği

Bellis perennis

Crocus biflorus subsp. *crewei*-Çiğdem

Crocus chrysanthus

Gagea bohemica

Gagea pratensis

Galanthus gracilis- Yoğurçuk

Hermodactylus tuberosus

var. *longifolius*- Karagöz, Karakulak

Muscari comosum- Araptaşığı

Ranunculus ficaria subsp. *ficariiformis*

Romulea linaresii subsp. *graeca*

Taraxacum turcicum-Karakavuk

Tulipa orphanidea

Viola odorata

44. *Bellis perennis*

45. *Crocus chrysanthus*

46. *Viola odorata*

47. *Ranunculus ficaria* subsp. *ficariiformis*

48. *Gagea pratensis*

49. *Romulea linaresii* subsp. *graeca*

Daha sonra ilkbaharın ilerleyen zamanlarında ve yazın birçok bitki yörede çiçek açmayı sürdürürler.

Sonbaharda ise yörede yılın son çiçek açan bitkileri görülür. Bunlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir.

Colchicum boissieri

Crocus speciosus subsp. *speciosus*

Crocus pallasii subsp. *pallasii*

Cyclamen hederifolium-**Deve tabanı, Menekşe**

Sternbergia lutea-**Sarı sümbül**

Taraxacum hellenicum-**Leblebi otu**

50. *Crocus speciosus* subsp. *speciosus*

51. *Taraxacum hellenicum*

52. *Sternbergia lutea*

53. *Crocus pallasii* subsp. *pallasii*

54. *Colchicum boissieri*

55. *Cyclamen hederifolium*

Turgutlu yöresinin bitkileri arasında yurdumuzda endemik (yayılışı yalnız Türkiye'de) olanlar da vardır. Bunlar (12 adet) aşağıda sunulmuştur. Bunlar yörede korunması gereken bitkilendir.

56. *Ziziphora taurica* subsp. *cleonioides*

Alyssum fulvescens var. *stellatocarpum* (İzmir)

Chionodoxa luciliae (Manisa)

Chionodoxa sardensis - **Gökçekarlık** (İzmir)

Galium brevifolium subsp. *brevifolium* (Aydın, Denizli, İzmir, Manisa, Muğla)

Gypsophila tubulosa (Aydın, Denizli, İzmir, Manisa, Uşak)

Heracleum platytaenium - **Kabak gülü, Kokar ot, Meyramkabağı** (Amasya, Ankara, Balıkesir, Bursa, İzmir, Kastamonu, Konya, Kütahya, Manisa, Trabzon, Zonguldak)

Hypericum adenotrichum - **Yara otu** (Aydın, Balıkesir, Bursa, Denizli, Kayseri, Kütahya, Uşak)

Juncus anatolicus (Ankara, Bursa, Çankırı, İzmir, Muğla)

Nepeta cadmea (Aydın, Burdur, Denizli, Isparta, İzmir, Konya, Uşak)

Peucedanum chryseum (Antalya, Aydın, Denizli, Isparta, Konya, Kütahya, Manisa, Mersin, Muğla, Uşak)

Taraxacum turcicum - **Karakavuk** (Artvin, Bursa, Isparta)

Ziziphora taurica subsp. *cleonioides* (İzmir, Manisa)

57. *Heracleum platytaenium*

Turgutlu yöresinde saptadığımız bitkiler arasında *Hermodactylus tuberosus* var.

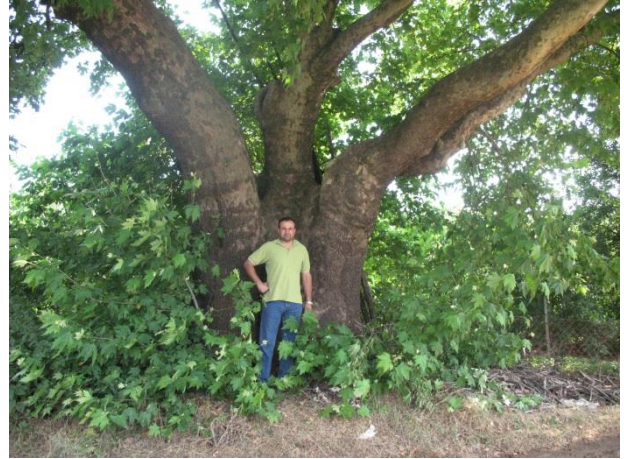
longifolius (Karagöz, Karakulak) daha önce yurdumuzda örneği toplanmamış bir türdür. Bu türün yalnız bir yerde (İzmir, Bornova) bulunduğuna ait bir gözlem literatürde kayıtlıdır. Bu nedenle bu bitkinin bulunduğu yörede (Ören) korunmasında yarar vardır.

58. *Hermodactylus tuberosus* var. *longifolius*

Yörede anıt ağaçlar niteliğinde bazı bitkilere de rastlanmaktadır.

59. Kestane (*Castanea sativa*) anıt ağacı

60. Çınar (*Platanus orientalis*) anıt ağacı

Araştırmalarımız sırasında bitki örtüsü içinde bazı mantarlara da rastlanmıştır. Ovacık çevresinde amlık alanda bulunan bu mantarlardan bazılarının fotoğrafları aşağıda sunulmuştur:

III. TURGUTLU BİTKİLERİNİN LİSTESİ

ACERACEAE

Acer monspessulanum subsp. *monspessulanum*-

Şimşir

Acer negundo

ADIANTACEAE

Adiantum capillus-veneris-**Yonsul otu**

AMARYLLIDACEAE

Galanthus gracilis-**Yoğurçuk**

Sternbergia lutea-**Sarı sümbül**

AMARANTHACEAE

Amaranthus albus-**Deli sirken, Kırmızıdipli,**

Topak sirken, Yabani sirken

Amaranthus retroflexus-**Kızılacak, Sirken**

Amaranthus viridis-**Sirken**

ANACARDIACEAE

Pistacia atlantica-**Çitlenbik**

Pistacia terebinthus subsp. *palaestina*-**Çitlenbik,**

Çitlengiç, Melengeç, Sakızlık

Rhus coriaria-**Somalık, Sumak**

APOCYNACEAE

Nerium oleander-**Acı ağaç, Ağı çalısı, Zakkum,**

Zakkım

ARACEAE

Dracunculus vulgaris **Kara kabak, Yılan burçağı,**

Yılan burçalağı, Yılan çiçeği, Yılan kabası,

Yılan otu, Yılanbıçağı, Yılanbırçağı

ARALIACEAE

Hedera helix-**Hebil, Sarmaşık**

ASCLEPIADACEAE

Cynanchum acutum subsp. *acutum*-**Sarmaşık,**

Yaban sarmaşığı

ASPLENIACEAE

Ceterach officinarum-**Altın otu**

ATHYRIACEAE

Cystopteris fragilis

BETULACEAE

Alnus glutinosa subsp. *glutinosa*-**Boyalık ağacı,**

Boyalık, Kara ağaç, Karaca ağaç

BORAGINACEAE

Anchusa undulata subsp. *hybrida*-**Balıca,**

Emmecik otu, Sığirdili, Yorgancık

Cynoglossum creticum

Echium italicum-**Akşamşavkı**

Heliotropium europaeum-**Boz ot**

Heliotropium hirsutissimum-**Bambıl, Boz ot, Boz**

sirken, Örgü otu, Sirken, Tüylü sirken

Symphytum anatolicum

CAMPANULACEAE

Campanula lyrata subsp. *lyrata*- **Keçibici,**
Keçimemesi, Memek, Memecik,
Memelik

Legousia speculum-veneris

Legousia pentagonia

CAPPARACEAE

Capparis ovata var. *canescens*- **Acı düvelek,**
Kapari, Kebere, Köpeктаşığı,
Yılan bostanı, Yılan karpuzu

CAPRIFOLIACEAE

Lonicera etrusca var. *etrusca*- **Dokuzdonlu,**
Fakirurganı, Sarmaşık, Yabani hanımeli
Sambucus nigra- **Patlangaç**

CARYOPHYLLACEAE

Agrostemma gracilis- **Deli karanfil, Karaca**

Cerastium illyricum subsp. *comatum*
Dianthus pubescens- **Deli karanfil**

Dianthus zonatus var. *zonatus*
Gypsophila tubulosa
Holosteum umbellatum var. *tenerrimum*
Minuartia juressi subsp. *asiatica*
Silene compacta

Silene dichotoma subsp. *dichotoma*
Silene italica
Silene vulgaris var. *vulgaris*
Stellaria media subsp. *media*- **Güveypeslihanı,**
Güveypeslikanı, Kuşyüreği

CHENOPODIACEAE

Chenopodium album subsp. *album* var. *album*-
Sirken

Chenopodium botrys- **Deli kekik, Kokar ot,
Kokulu ot**

CISTACEAE

Cistus creticus- **Deli karan, Deli pamukluk,
Karan, Moruk, Pambık, Pambılık,
Pamucak, Pamukluk**

Cistus laurifolius- **Domuz pamuklusu,
Domuz pamukluğu**

Cistus salviifolius- **Beyaz pamukluk, Karan,
Pamukluk**

COMPOSITAE

Achillea nobilis subsp. *neilreichii*-**Ayvadana**

Anthemis aciphylla var. *discoidea*- **Akbaba,
Papatya**

Anthemis austriaca - **Papatya**

Anthemis auriculata

Anthemis chia- **Akbaba, Akbuba, Bubaçya**

Anthemis coelopoda var. *bourgaei*- **Papatya**

Anthemis pseudocotula

Anthemis tinctoria var. *tinctoria*- **Papatya, Sarı
Papatya**

Anthemis wiedemanniana

Bellis perennis

Cardopatum corymbosum

Carduus pycnocephalus subsp. *pycnocephalus*- **Diken,
Eşek diken**

Carthamus dentatus

Carthamus lanatus- **Çakır diken, Deve diken,
Diken, Kuşdiken, Yağlıca, Yağlıca
diken**

Carlina lanata

Centaurea cyanus- **Dukkuk çiçeği, Tavşantopuğu**

Centaurea depressa- **Tavşantopuğu**

Centaurea solstitialis subsp. *solstitialis*- **Çakır diken, Kuşkonmaz diken, Sarı diken**

Chamaemelum mixtum

Chondrilla juncea var. *acantholepis*-**Çıtlık Chondrilla juncea** var. *juncea*- **Çekme, Çıtlık, Sakızlık otu**

Chrysanthemum segetum

Cichorium intybus- **Çekme, Sakız otu**

Cichorium pumilum- **Çekme, Sakız otu**

Cnicus benedictus var. *kotschyi*- **Diken**

Conyza alba

Conyza canadensis

Crepis foetida subsp. *rhoeadifolia*

Crupina crupinastrum

Gnaphalium uliginosum

Hypochoeris radicata

Inula heterolepis

Inula viscosa- **Kara ot, Kokar ot, Kokarca, Tavuk otu**

Jurinea consanguinea

Lactuca serriola- **Çekme, Dikenli eşekhelvası, Karakavuk, Sakız otu**

Lapsana communis subsp. *pisidica*

Matricaria chamomilla var. *recutita*- **Akbaba, Akbuba, Babaçya, Papaçya, Papatya**

Onopordum illyricum- **Deve diken, Kangal diken, Kenger diken**

Pallenis spinosa

Picnomon acarna- **Diken, Sarı diken**

Pilosella hoppeana subsp. *troica*

Scariola viminea

Scolymus hispanicus- **Kuyruklu ot, Sarı diken, Şevketibostan**

Scorzonera mollis subsp. *mollis*-**Topalan**

Silybum marianum- **Deve diken, Eşek diken, Kahve otu, Kenger, Kenger diken, Şeker diken**

Sonchus asper subsp. *glaucescens*- **Eşekhelvası, Helvecan, Sütlen, Şirinli marul**

Taraxacum hellenicum-**Leblebi otu**

Taraxacum turcicum-**Karakavuk**

Tragopogon longirostris var. *longirostris*- **Dedemsakalı, Dedesakalı, Yemlik otu**

Tyrimnus leucographus

Xanthium strumarium subsp. *cavanillesii*- **Domuz diken, Domuz pıtrağı**

CONVOLVULACEAE

Convolvulus arvensis- Sarmaşık, Topalan otu, Tosbah otu, Yapık otu, Yer sarmaşığı

CORNACEAE

Cornus mas- Güren, Kızılçık

CRASSULACEAE

Sedum amplexicaule
Sedum litoreum
Sedum telephium subsp. *maximum*- Yara otu
Umbilicus erectus

CRUCIFERAE

Alyssum fulvescens var. *stellatocarpum*
Alyssum murale var. *murale*
Arabis sagittata
Calepina irregularis
Capsella bursa-pastoris- Deli tere, Çıldırak, Çıngırdak, Şıngırdak otu, Tahtacı otu
Fibigia eriocarpa
Hirschfeldia incana- Hardal otu
Nasturtium officinale- Gerdeme, Su kazyağı
Raphanus raphanistrum- Deli hardal, Eşek turpu, Hardal otu, Turp otu, Yabani hardal
Sinapis alba- Hardal otu
Sisymbrium officinale

CUCURBITACEAE

Ecballium elaterium- Acı dülek, Acı düvelek, Çırtlak, Çırtlavuk, Deli dülek

CUPRESSACEAE

Juniperus oxycedrus subsp. *oxycedrus*- Ardıç, Andız

CUSCUTACEAE

Cuscuta planiflora- Bağboğan, Boğmaca, Ürün

CYPERACEAE

Cyperus rotundus- Topalak, Topalak otu

DIOSCOREACEAE

Tamus communis subsp. *communis*- Sarmaşık

DIPSACACEAE

Knautia integrifolia var. *bidens*
Pteroccephalus plumosus
Scabiosa argentea

ERICACEAE

Arbutus andrachne – Sandal ağacı
Arbutus unedo- Ağaç çileği, Çilek üzümü, Yaban çileği
Erica arborea

EUPHORBIACEAE

Chrozophora tinctoria- Boz ot, Deli sirken, Sirken
Euphorbia chamaesyce
Euphorbia stricta- Sütlüce

EQUISETACEAE

Equisetum ramosissimum- Çam otu, Kargı otu

FAGACEAE

Castanea sativa- Kestane
Quercus cerris var. *cerris*- Çalı, Kaba meşe, Meşe
Quercus coccifera- Çıtır meşe, Çıtırçı, Dikenli çalı, Kara piynar, Pinar, Piynar
Quercus infectoria subsp. *boissieri*- Çalı, Geryaprak, Kıtır çalı
Quercus pubescens-Meşe

GENTIANACEAE

Centaurium erythraea subsp. *erythraea*

GERANIACEAE

Erodium cicutarium subsp. *cicutarium*- İğnelik
Erodium moschatum- Egzama otu, İğnelik, Leylekgagası, Leylekayağı

Geranium lucidum
Geranium macrostylum
Geranium pusillum
Geranium purpureum

GRAMINEAE

Aegilops umbellata subsp. *umbellata*
Aira elegantissima subsp. *ambigua*
Arundo donax- **Kargı**
Avena sterilis subsp. *sterilis*- **Deli yulaf, Ekin otu, Yulaf, Yulaf otu**
Avena sterilis subsp. *ludoviciana*- **Deli yulaf, Ekin otu, Yulaf otu**
Briza maxima- **Küpe otu**
Cynodon dactylon var. *dactylon*- **Ayrık otu**
Cynodon dactylon var. *villosus*- **Ayrık otu**
Hordeum murinum subsp. *glaucum*- **Keklik buğdayı, Kılçıklı ot**
Phragmites australis- **Kamış**
Piptatherum miliaceum subsp. *thomosii*
Polypogon monspeliensis
Sorghum halepense var. *muticum*- **Deli yulaf, Ekin otu Kanyaş, Kanyaşı**

GUTTIFERAE

Hypericum atomarium
Hypericum adenotrichum- **Yara otu**
Hypericum perforatum- **Kantaron otu, Kızılçık otu**
Hypericum perforatum- **Kantaron, Kantaron otu, Yara otu**
Hypericum triquetrifolium- **Kantaron otu, Kızılçık, Kızılçık otu, Süpürgelek, Süpürge otu**

ILLECEBRACEAE

Herniaria hirsuta- **Sabun otu**

IRIDACEAE

Crocus biflorus subsp. *crewei*-**Çiğdem**
Crocus chrysanthus
Crocus pallasii subsp. *pallasii*
Crocus speciosus subsp. *speciosus*
Hermodactylus tuberosus var. *longifolius*-
Karagöz, Karakulak
Romulea linairesii subsp. *graeca*

JUGLANDACEAE

Juglans regia- **Ceviz**

JUNCACEAE

Juncus anatolicus
Juncus inflexus

LABIATAE

Ajuga chamaepitys subsp. *chia* var. *chia*
Ballota acetabulosa
Calamintha nepeta subsp. *glandulosa*- **Kekik, Kekik otu, Nana**
Clinopodium vulgare subsp. *vulgare*
Lamium carniense- **Balhca, Balhbaba**
Marrubium vulgare
Melissa officinalis subsp. *altissima*
Mentha longifolia subsp. *thyphoides* var. *thyphoides*-
Deli nane, Dere nanesi, Nana, Nane, Su nanesi, Yarpız

Mentha spicata subsp. *spicata*
Mentha suaveolens
Micromeria juliana- **Dağ kekiği, Kekik**
Micromeria myrtifolia- **Eşek kekiği, Kekik**
Nepeta cadmea
Origanum onites- **İncir kekiği, Kekik, Yemiş kekiği**
Origanum sipyleum- **Çay otu, Çoban çayı, Dağ çayı**
Origanum vulgare subsp. *hirtum*- **Erik kekiği, İnce kekik, İncir kekiği**
Prunella laciniata
Salvia tomentosa- **Kurtluca otu, Yakı otu**
Salvia verbenaca
Salvia virgata- **Şalba**
Satureja thymbra
Sideritis lanata
Stachys cretica subsp. *smyrnaea*- **Boşalba**
Teucrium lamiifolium subsp. *lamiifolium*
Teucrium polium- **Bodurmahmut, Bodurmahmut otu**
Thymbra spicata var. *spicata*- **Dağ kekiği, Kır kekiği**
Thymus zygoides var. *lycaonicus*- **Dağ kekiği, Deli kekik**
Thymus longicaulis subsp. *chaubardii* var. *chaubardii*
Ziziphora taurica subsp. *cleonioides*- **Dağ kekiği**

LAURACEAE

Laurus nobilis- **Defne, Teynel**

LEGUMINOSAE

Adenocarpus complicatus
Anthyllis hermanniae- **Çobançirası**
Cercis siliquastrum subsp. *siliquastrum*- **Elguvan, Elikovan, Erguvan, Gelincik**
Chamaecytisus hirsutus
Coronilla varia subsp. *varia*
Genista anatolica- **Kara diken**
Genista carinalis

Genista lydia var. *lydia*
Gonocytisus angulatus- **Borcak, Süpürge çalısı**
Lupinus albus subsp. *graecus*- **Domuz baklası**
Lupinus varius- **Deli bakla, Tavşan baklası**
Medicago orbicularis- **Deli yonca, Yonca, Yabani yonca**
Onobrychis caput-galli- **Pıtırak**
Ononis pubescens
Ononis spinosa- **Ölmez diken, Ölemez, Örsele**
Ornithopus compressus
Spartium junceum- **Borcak, Fışıldak, Hıdrellez çiçeği, Katırkuyruğu, Morcak, Süpürge otu**
Trifolium angustifolium var. *angustifolium*- **Dirfil, Üçgül**
Trifolium arvense var. *arvense*- **Tokalı üçgül**
Trifolium campestre- **Üçgül**
Trifolium fragiferum var. *fragiferum*- **Tirfil ot**
Trifolium hybridum var. *anatolicum*
Trifolium lappaceum
Trifolium nigrescens subsp. *petrisavii*
Trifolium purpureum var. *purpureum*- **Dirfil, Tokalık**
Trifolium sylvaticum
Trifolium uniflorum- **Deli dirfil**

Trigonella capitata
Vicia narbonensis var. *narbonensis*

Vicia villosa subsp. *eriocarpa*- Dağ efeği, Deli efek, Efek, Efek yoncası

LILIACEAE

Allium ampeloprasum- Körümen

Allium paniculatum subsp. *paniculatum*-
Yoğurtçuk

Allium scorodoprasum subsp. *rotundum*- Körmen

Allium sipyleum

Asparagus acutifolius- Diken, Dikenli sarmaşık,
Kara diken, Kedipisi, Sarmaşık,
Tekesakalı, Tikenpisiği, Tilkikuyruğu

Asparagus aphyllus subsp. *orientalis*- Diken,
Dikenkedipisi, Dikenli sarmaşık,
Dikenpisi, Kara diken, Kedipisi, Sarmaşık,
Tekesakalı, Tikenpisiği, Tilkikuyruğu

Asphodelus aestivus- Çiriş, Çiriş otu, Kiriş

Chionodoxa luciliae

Chionodoxa sardensis-Gökçekarlık

Colchicum boissieri

Gagea bohemica

Gagea pratensis

Muscari comosum- Araptaşağı

Ornithogalum platyphyllum

Ruscus aculeatus var. *angustifolius*- Cennet
turuncu

Tulipa orphanidea-Lale, Nergiz

LORANTHACEAE

Viscum album subsp. *album*- Sarılık otu, Ökse otu

HYPOLEPIDACEAE

Pteridium aquilinum- Ayı otu, Eğer otu, Eğerlti
otu, Kızgın otu, Kuzgun otu

MALVACEAE

Alcea pallida- Deli fatmaana, Fatmaana otu,
Sğırkuyruğu

Malva neglecta- Ebe gömeç, Ebe gümeçi, Gömeç

Malva sylvestris- Gömeç, Ebe gömeç, Ebe gümeçi

MORACEAE

Ficus carica subsp. *carica*- Deli yemiş, İncir,
Yemiş

Morus alba-Dut

MYRTACEAE

Myrtus communis subsp. *communis*- Mersin

OLEACEAE

Fraxinus ornus subsp. *cilicica*- Boyalık otu,
İşbudak, Karadal, Uçbudak

Jasminum fruticans- Poruk

Phillyrea latifolia- Kesme, Pinar

ORCHIDACEAE

Limodorum abortivum- Saçuzatan

Orchis anatolica- Katrancık, Katranalacası,
Salep

Orchis provincialis- Akdoldurma, Katrancık,
Salep

Orchis tridentata- Guguk otu, Kedikulağı,
Tavşanekmeği, Tavşantopu,
Tavşantopuğu

OROBANCHACEAE

Orobanche minor- Bahçecanavarı, Canavar otu
Orobanche nana

ONAGRACEAE

Circaea lutetiana

Epilobium angustifolium

Epilobium tetragonum subsp. *tetragonum*

PAEONIACEAE

Paeonia mascula subsp. *mascula*-Ay gülü,
Pampırdumanı

PAPAVERACEAE

Papaver rhoeas- Gelinalı, Gelin çiçeği, Gelin
lalesi, Kabe lalesi, Kapırcak, Kapırcık,
Kapurcuk, Lale, Nünlük, Yabani lale

PINACEAE

Pinus brutia- Ak çam, Kızıl çam
Pinus nigra subsp. *nigra* var. *caramanica*-
Kara çam

PLANTAGINACEAE

Plantago lanceolata- Damar otu, Kırkdamar otu
Plantago major subsp. *intermedia*- Kırkdamar otu
Plantago lagopus

PLATANACEAE

Platanus orientalis- Ak kavak, Çınar, Kavak

POLYGONACEAE

Polygonum arenastrum- Badem otu

Rumex acetosella- Ekşikulak, Kedikuzulası,

Kuzukulak, Tay kulak

Rumex conglomeratus- Eşekkuşilesi, İlbıdı

Rumex crispus- Köpek kuzukulağı

Rumex pulcher- İlbıdı, Kuzukulağı

Rumex tuberosus subsp. *creticus*- Kuzukulak

PORTULACACEAE

Portulaca oleracea- Semiz otu, Semizlik

PRIMULACEAE

Anagallis arvensis var. *arvensis*- Sabun otu

Anagallis arvensis var. *caerulea*- Sabun otu

Cyclamen hederifolium- Devetabanı, Menekşe

Lysimachia atropurpurea- Horozibiği

RAFFLESIACEAE

Cytinus hypocistis subsp. *kermesinus*- Ballica

RANUNCULACEAE

Anemone coronaria- Gelinalı, Lale, Yoğurt çiçeği

Delphinium peregrinum

Nigella elata- Deli çörek otu

Ranunculus ficaria subsp. *ficariiformis*

Ranunculus isthmicus subsp. *isthmicus*

Ranunculus marginatus var. *trachycarpus*-

Meremcik, Su otu

Ranunculus neapolitanus- Meremcik, Sarı çiçek

RESEDACEAE

Reseda luteola

RHAMNACEAE

Paliurus spina-christi-Çaltı, Çaltı dikenli,

Kara çaltı

ROSACEAE

Crataegus monogyna subsp. *monogyna*- Alıç, Deli alıç,

Halıç, Kızıl çöğür, Kızılca çöğür,

Kızıldımçevir, Kızlar kürü, Kızlarçevir,

Kızlarkörü, Memişen

Crataegus szovitsii- Alıç, Deli alıç

Cydonia oblonga- Ayva

Potentilla erecta

Potentilla micrantha-Yabani çilek

Prunus spinosa - **Domuz eriği**
Pyrus elaeagnifolia subsp. *elaagnifolia*- **Ahlat,**
Çöğür armudu
Rosa canina- **Deli gül, İtburnu, Köpek gülü,**
Köpek kürü, Kuşburnu, Yaban gülü
Rubus canescens var. *canescens*- **Kür**
Rubus discolor- **Gür, Gür diken, Kür**
Rubus sanctus- **Karagöz, Kür, Kür üzümü**
Sanguisorba minor subsp. *muricata*- **Otukesme**
otu
Sarcopoterium spinosum- **Çetir, Çıtır, Çıtır**
dikeni, Dikenli çetir, Kazandelen

RUBIACEAE

Galium brevifolium subsp. *brevifolium*
Galium heldreichii

SALICACEAE

Salix alba- **Söğüt**
Salix caprea- **Yaban söğüdü**

SANTALACEAE

Osyris alba- **Morçak, Poruk**

SCROPHULARIACEAE

Bellardia trixago
Chaenorhinum minus subsp. *minus*
Scrophularia floribunda
Scrophularia scopoli var. *smyrnaea*
Veronica persica
Verbascum glomeratum- **Kabakulak otu,**
Sağırkulak, Şalba, Tozkulak
Verbascum sinuatum var. *sinuatum*- **Süpürgelik**
otu

SOLANACEAE

Hyoscyamus albus- **Göz otu, Kapaklı ot**
Hyoscyamus niger- **Göz otu**
Lycium europaeum- **Kuşkonmaz diken**
Solanum nigrum subsp. *nigrum*- **İt üzümü, Kara**
sirken, Köpek üzümü

Solanum nigrum subsp. *schultesii*- **Damat sirkeni,**
Köpek üzümü, Sirken

TAMARICACEAE

Tamarix smyrensis- **İlgin**

TILIACEAE

Tilia rubra subsp. *causasica*- **İhlamur**

ULMACEAE

Ulmus minor subsp. *canescens*- **Kara ağaç,**
Karangeç

UMBELLIFERAE

Chaerophyllum byzantinum- **Dere otu**
Conium maculatum- **Kokar ot**
Daucus broteri- **Çakalboğan, Pıtırak**
Daucus carota- **Çakalboğan pıtırığı, Pıtırak**
Eryngium campestre var. *virens*- **Çakır diken,**
Harman dikeni, Katırtırnağı, Topuz
Dikeni
Eryngium creticum- **Çakır diken**
Ferulago humilis
Foeniculum vulgare- **Arapsacı, Meletura, Sıra,**
Şumra, Tarhana otu
Heracleum platytaenium- **Kabak gülü, Kokar ot,**
Meyramkabağı
Lagoecia cuminoides
Myrrhoides nodosa- **Davulcuk**
Oenanthe pimpinelloides- **Kazayağı, Kazayak**
Kazcak, Kazyak
Opoponax hispidus- **Kaymak otu, Kırkısırak**
Orlaya daucoides
Peucedanum chryseum
Pimpinella peregrina- **Çakalboğan, Hanifecik otu**
Smyrniolum olusatrum- **Deli kereviz**
Torilis arvensis subsp. *neglecta*- **Pıtırak**
Torilis ucranica

URTICACEAE

Urtica dioica- **Dalgan, Dalagan, Deli ısırgan,**

Isırandalak, Isırgan

Urtica urens- **Isırgan, Isırandalak**

VERBENACEAE

Vitex agnus-castus- **Hayıt**

VIOLACEAE

Viola odorata

VITACEAE

Vitis sylvestris-**Deli asma, Delibağ**

ZYGOPHYLLACEAE

Peganum harmala- **Üzerlik**

Tribulus terrestris- **Çobançökerten, Demir pıtırak,**

Domuz pıtırağı, Pıtırak, Üçdişlipıtırak

Not: Bu bölümde fotoğrafı bulunan bitkilerin Latince adı fotoğrafın üzerinde yer almaktadır.

Turgutlu yöresinde yetiştirilen bitkiler

Turgutlu yöresinde yetiştirilmiş olarak rastladığımız bitkiler familyalarına göre alfabetik olarak ek liste halinde aşağıda sunulmuştur:

ANACARDIACEAE

Pistacia vera- Antep fıstığı

BIGNONIACEAE

Campsis radicans

CUPRESSACEAE

Cupressus sempervirens var. *sempervirens*-

Kara selvi, Selvi

Platycladus orientalis

ELAEAGNACEAE

Elaeagnus angustifolia- İğde

GRAMINEAE

Zea mays subsp. *mays*- Kır darısı

IRIDACEAE

Iris germanica- Navrız

LABIATAE

Mentha x piperita- Nane

LEGUMINOSAE

Vicia faba- Bakla

MORACEAE

Ficus carica subsp. *carica*-İncir

Morus nigra- Ekşikara dut, Kara dut, Şam dutu

OLEACEAE

Olea europaea var. *europaea*- Zeytin

PUNICACEAE

Punica granatum- Nar

ROSACEAE

Amygdalus communis - **Badem, Payam**

Cerasus avium - **Kiraz**

Malus sylvestris subsp. *orientalis*

var. *orientalis* - **Elma**

Persica vulgaris - **Şeftali**

Prunus x domestica

Pyrus communis subsp. *sativa* - **Armut, Taş armudu**

SALICACEAE

Populus nigra subsp. *nigra* 'Italica' - **Kavak, Selvi**

Salix babylonica - **Salkım söğüt**

SCROPHULARIACEAE

Antirrhinum majus subsp. *majus*

SOLANACEAE

Solanum tuberosum - **Kumpır**

TILIACEAE

Tilia platyphyllos - **Ihlamur**

UMBELLIFERAE

Anethum graveolens - **Tarhana otu**

VITACEAE

Vitis vinifera - **Üzüm**

IV. SONUÇ

Manisa ilinin Turgutlu ilçesinde gerçekleştirilen bu etnobotanik araştırma da yörede çeşitli şekilde yararlanılan bitkilerin örnekleri toplanmış ve yöre halkından bunlarla ilgili bilgiler derlenmiştir.

Toplanan bitkiler herbaryum örneği haline getirilip M.Ü. Eczacılık Fakültesi Herbaryumu'na kaydedilmişlerdir. Bu örneklerin teşhisleri sonucunda saptanan toplam 377 bitki kitabın 3. Bölüm'ünde Latince adlarına göre sunulmuştur. Buradaki 151 bitkiden başta geleneksel tedavide ve beslenmede olmak üzere birçok amaçla yararlanıldığı belirlenmiştir. Geleneksel halk ilacı olarak yararlanılan bitkilerle ilgili bilgiler yurtdışında bilimsel bir dergide (Journal of Ethnopharmacology) 2013 yılında yayımlanmıştır.

Bu araştırma projesinin temel amacı olmamakla birlikte yörenin florasına ait bitkiler de çalışmamız sırasında toplanmıştır. Böylece yörenin florası hakkında ön bir liste hazırlanmıştır. Kitapta sunulan bu listede 353 doğal bitki yer almaktadır.

Yörede yetiştirilen bitkiler (24 adet) ise ayrıca liste halinde sunulmuştur. Daha ayrıntılı yapılacak bir floristik çalışma ile bu sayının çok daha artacağı kuşkusuzdur.

Yörede saptadığımız bazı bitkiler kitapta fotoğrafları ile tanıtılmıştır.

Ayrıca Turgutlu yöresinin bitki örtüsü hakkında da kısaca bilgiler verilmiştir.

Yörenin doğal bitki örtüsünün korunması yöredeki bitki çeşitliliğinin varlığının sürdürülebilmesi bakımından çok önemlidir ve bu konuda gerekli özen gösterilmelidir.

Yöredeki gelişmelerin doğaya zarar vermeden yürütülmesi, halkın yaşamını olumsuz etkilememesi gerekir. Bu duruma özellikle dikkat edilmelidir. Yöreye özgü ve ender bulunan bazı bitkilerin yok olmaması için önlemler alınmalıdır.

Bu çalışma ile Turgutlu'da bitkilerle ilgili yöresel halk kültürünün geleceğe yazılı bir şekilde aktarılması ve ayrıca yörenin bazı bitkilerinin tanıtılması sağlanmıştır.

V. BAZI TERİMLERİN VE KISALTMALARIN AÇIKLAMALARI

Kitap kapsamında yer alan bazı özel terimlerin ve kısaltmaların açıklamaları aşağıda sunulmuştur:

Dahilen : Sindirim sistemi yoluyla (halk ilacı uygulaması).

Dekoksyon : Bitkinin tümü veya bir kısmı soğuk su içine konulup yaklaşık 5-10 dakika (bitkinin dokusunun sertliğine göre kaynatma süresi değişir) kaynatılır. Daha sonra süzme yapılır ve geride kalansulu kısım ilaç olarak kullanılır. İçine şeker veya bal gibi tatlandırıcılar katılabilir. Çoğunlukla dahilen kullanılır. Dekoksyon daha çok sert dokulu (kök, gövde kabuğu gibi) bitki kısımları ile hazırlanır.

Flora : Belirli bir bölgede yetişen bitkilerin tümü.

Haricen : Dıştan; deri ve mukoza yoluyla (halk ilacı uygulaması).

İnfüzyon : Bitkinin tümü veya bir kısmı önceden kaynatılmış suya konulur (veya kaynar su bu kısımlar üzerine dökülür) ve (kapalı bir kaptaki) ısıtma işlemi (düşük ısıda) yaklaşık 5 dakika kadar sürdürülür. Daha sonra süzme yapılır ve geride kalan sulu kısım ilaç olarak kullanılır. İçine şeker veya bal gibi tatlandırıcılar katılabilir. Çoğunlukla dahilen kullanılır.

Kaliks : Çiçeğin en dışındaki yeşil örtü.

Kapitulum : Özellikle Compositae familyası bitkilerinde (papatya ve benzeri bitkilerde) görülen baş şeklindeki çiçek kurulu (çiçekli kısım).

Kısaltmalar :

subsp. : Alttür (Latince bitki adında yer alan taksonomik bir birim).

var. : Varyete (Latince bitki adında yer alan taksonomik bir birim).

VI. KAYNAKLAR

- Davis, P.H. Flora of Turkey and East Aegean Islands. vol. 1-9. Edinburgh University Press, Edinburgh (1965-1985).
- Davis, P.H., Mill, R. R., Tan, K. Flora of Turkey and the East Aegean Islands, vol. 10 (Supplement), Edinburgh University Press, Edinburgh (1988).
- Güner, A., Özhatay, N., Ekim, T., Başer, K. H. C. Flora of Turkey and the East Aegean Islands, vol. 11 (Supplement 2), Edinburgh University Press, Edinburgh (2000).
- Bulut, G., Tuzlacı, E. An ethnobotanical study of medicinal plants in Turgutlu (Manisa-Turkey). *Journal of Ethnopharmacology* 149, 633-647 (2013).